

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ:
ΜΕΛΙΤΖΑΝΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
ΜΥΡΓΙΩΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΘΕΜΑ: Πιστοποίηση Αγροτικών Προϊόντων**

**ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΠΑΛΑΤΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2009.

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ:
ΜΕΛΙΤΖΑΝΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
ΜΥΡΓΙΩΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΘΕΜΑ: Πιστοποίηση Αγροτικών Προϊόντων**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΠΑΛΑΤΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

Η υποβολή της πτυχιακής διατριβής αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απονομή του πτυχίου στο Τμήμα Φυτικής Παραγωγής, της Σχολής Τεχνολογίας Γεωπονίας, του Αλεξανδρείου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης

Θεσσαλονίκη 2009.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε τον καθηγητή μας κ. Γ. Παλάτο του ΤΕΙ Θεσ/νίκης για την βοήθεια του και για το πλούσιο υλικό που μας βοήθησαν πάρα πολύ να τελειώσουμε την πτυχιάκη.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσουμε όσους μας βοήθησαν άμεσα η έμμεσα για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας .Τους καθηγητές μας σε όλο το ΤΕΙ θεσ/νίκης και όλους τους φίλους.

Τέλος ευχαριστούμε περισσότερο από όλους τις οικογένειες μας για την συμπαράσταση τους, την κατανόηση τους και την υπομονή τους σε όλη την διάρκεια αυτής της εργασίας και ιδιαίτερα στις δύσκολες στιγμές της. Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμων για όσα μας έχουν προσφέρει όλα αυτά τα χρόνια και σίγουρα σε αυτούς χρωστάμε τα πάντα. Θα θέλαμε να τους ευχαριστήσουμε για όλες τις θυσίες που έχουν κάνει ώστε να μας δώσουν την δυνατότητα να ασχοληθούμε απερίσπαστοι με κάτι τόσο συναρπαστικό όσο η αναζήτηση της γνώσης

Μελιτζανάς Ελευθέριος
Μυργιώτης Βασίλειος

SUMMARY

The aspect that enemies and diseases of cultivations could be restricted even without using large quantities of plant protection substances or any other friendly to the environment operations, is relatively recent.

At the same time, the social interest began to be focused on the quality of the natural environment and on the reestablishment of the disturbed balance of the Ecosystem.

Nowadays, consumers demand assurances that products are healthy and that are being produced according to basic rules and values. These assurances are offered by two systems that are related to the production of agricultural products:

Biological Agriculture and the Integrated Production Management.

Biological Agriculture is an administrative- production system that is based on natural operations avoiding the use of chemical fertilizers and plant protection products.

The Integrated Production Management System is a system that organizes an agricultural exploitation and concludes (among others) Right Agricultural Practice, workers' hygiene and safety, products' safety, traceability and actions for protecting the environment.

The basic differences between these two systems lie to the patterns and rules that they are based on. In addition they lie to the aspect that in Biological Agriculture not using chemicals is very significant.

Apart from the differences, both systems focus on everflowing production of agricultural products and on satisfying consumers' demands.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αντίληψη, ότι οι εχθροί και οι ασθένειες των καλλιεργειών θα μπορούσαν να εξαλειφθούν ακόμα και χωρίς τη χρησιμοποίηση μεγάλων ποσοτήτων αποουσίες που προστατεύουν τα φυτά ή χωρίς οποιαδήποτε άλλη φιλική προς το περιβάλλον διαδικασία, είναι σχετικά πρόσφατη.

Την ίδια στιγμή, το κοινωνικό ενδιαφέρον αρχίζει να εστιάζεται στην ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και στην επανακαθίδρυση της διαταραγμένης ισορροπίας του Οικοσυστήματος.

Στις μέρες μας, οι καταναλωτές απαιτούν διαβεβαιώσεις ότι τα προϊόντα είναι υγιεινά και ότι έχουν παραχθεί σύμφωνα με τους βασικούς κανόνες και αξίες. Αυτές οι διαβεβαιώσεις προσφέρονται από δύο συστήματα που σχετίζονται με την παραγωγή των αγροτικών προϊόντων:

Τη Βιολογική Γεωργία και την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παραγωγής.

Η Βιολογική Γεωργία είναι ένα διαχειριστικό- Παραγωγικό σύστημα, που είναι βασισμένο σε φυσικές διεργασίες, αποφεύγοντας τη χρήση χημικών λιπασμάτων καθώς και προϊόντων για την προστασία των φυτών.

Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παραγωγής είναι ένα σύστημα που οργανώνει μια γεωργική εκμετάλλευση και περιλαμβάνει (μεταξύ άλλων), Ορθή Γεωργική Πρακτική, υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων, ασφάλεια των προϊόντων, δυνατότητα επανακαλλιέργειας και ενέργειες για την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι βασικές διαφορές μεταξύ αυτών των δύο συστημάτων βρίσκονται στα χαρακτηριστικά και τους κανόνες στους οποίους βασίζονται. Επιπρόσθετα, η διαφορά τους έγκειται στην αντίληψη ότι στη Βιολογική Γεωργία το να μη χρησιμοποιούνται χημικά είναι εξαιρετικά σημαντικό.

Παρά τις διαφορές, και τα δύο συστήματα επικεντρώνονται στη συνεχιζόμενη παραγωγή γεωργικών προϊόντων και στην ικανοποίηση των καταναλωτικών απαιτήσεων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
2. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	7
3. ΚΩΔΙΚΕΣ ΟΡΘΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ.....	10
4. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	15
4.1 AGRO 2 – 1	15
4.2 AGRO 2 – 2	17
4.2 EUREP – GAP	19
5. ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ.....	22
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	22
5.2 ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ;.....	23
5.3 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ.....	24
5.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	27
5.5 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	33
5.6 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	34
6. ΛΟΙΠΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.....	37
6.1 AGRO 1-1 & AGRO 1-2 – HACCP	37
6.2 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ISO 9001...39	39
6.3 ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Π.Ο.Π ΚΑΙ Π.Γ.Ε.....	39
6.4 ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	40
6.5 ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	41
6.6 ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	41
7. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ – ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	42
8 . ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	52
9. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	53

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί κορυφαία προτεραιότητα της Ευρώπης. Οι αυστηροί κανόνες της ΕΕ έγιναν αυστηρότεροι το 2000, ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα ευρωπαϊκά τρόφιμα είναι εξαιρετικά ασφαλή. Η νέα προσέγγιση είναι πιο ολοκληρωμένη: παρακολουθείται προσεκτικά η πορεία των ζωοτροφών και των τροφίμων από το αγρόκτημα έως ότου φτάσουν στον καταναλωτή. Οι αρχές της ΕΕ αξιολογούν προσεκτικά τον κίνδυνο και επιδιώκουν πάντα τις καλύτερες δυνατές επιστημονικές συμβουλές πριν απαγορεύσουν ή επιτρέψουν οποιοδήποτε προϊόν, συστατικό, πρόσθετο ή γενετικά μεταλλαγμένο οργανισμό. Αυτό ισχύει για όλες τις ζωοτροφές και τα τρόφιμα, ανεξάρτητα από το εάν προέρχεται από το εσωτερικό ή το εξωτερικό της ΕΕ.

Ασφάλεια δεν σημαίνει ομοιομορφία. Η ΕΕ προωθεί την πολυμορφία που βασίζεται στην ποιότητα. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία προστατεύει παραδοσιακά τρόφιμα και προϊόντα από συγκεκριμένες περιοχές, εξασφαλίζοντας ότι οι καταναλωτές μπορούν να τα διακρίνουν από απομιμήσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει όλο και περισσότερο τους αγρότες της να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους στην ποιότητα όχι μόνο όσον αφορά τα τρόφιμα, αλλά και τη ζωή στην ύπαιθρο.

Η ΕΕ σέβεται επίσης το δικαίωμα των καταναλωτών να επιλέγουν αφού προηγουμένως ενημερωθούν. Ενθαρρύνει τη δημόσια συζήτηση, απαιτεί ενημερωτική επισήμανση και δημοσιεύει τις επιστημονικές συμβουλές που λαμβάνει, έτσι ώστε οι καταναλωτές να μπορούν να εμπιστεύονται τα τρόφιμα που καταναλώνουν.

Η ΕΕ έχει περισσότερους από 10 εκατ. αγρότες. Ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει το 5,4% όλων των απασχολούμενων. Η γεωργία δημιουργεί πολύ περισσότερες θέσεις εργασίας στις γειτονικές κοινότητες και στη μεταποίηση ζωοτροφών και τροφίμων. Μια σημαντική ποσότητα των τροφίμων μας προέρχεται από αγροτικές εκμεταλλεύσεις της ΕΕ.

Για την αντιμετώπιση της έλλειψης τροφίμων κατά τη διάρκεια και μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενθάρρυνε, στην αρχή κυρίως, την παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων τροφίμων ώστε να επιτευχθεί αυτάρκεια. Γενικά, όσο περισσότερο παρήγαγαν οι αγρότες τόσο μεγαλύτερη οικονομική ενίσχυση λάμβαναν. Με την πάροδο του χρόνου, η πολιτική

αυτή δημιούργησε πλεονάσματα με μεγάλο κόστος για τον φορολογούμενο, και μερικές φορές είχε ως συνέπεια τη διοχέτευση οικονομικής βοήθειας σε αγρότες οι οποίοι δεν τη χρειάζονταν πραγματικά.

Η συνειδητοποίηση του προβλήματος αυτού συνέπεσε με τις αυξανόμενες ανησυχίες σχετικά με το εάν η ΚΓΠ ενθάρρυνε τις εντατικές μεθόδους καλλιέργειας που είχαν επιπτώσεις στο περιβάλλον και την ασφάλεια των τροφίμων. Οι ανησυχίες αυτές οδήγησαν στη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, με τη μετάβαση από την καταβολή πληρωμής για την παραγωγή στην άμεση ενίσχυση των εισοδημάτων των αγροτών. Ένα άλλο πλεονέκτημα της προσέγγισης αυτής είναι ότι η οικονομική βοήθεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κίνητρο για τους αγρότες, ώστε:

- να παράγουν ασφαλή τρόφιμα υπό καλές συνθήκες υγιεινής·
- να εξασφαλίζουν την ορθή μεταχείριση των ζώων·
- να εφαρμόζουν μεθόδους παραγωγής φιλικές προς το περιβάλλον και
- να προωθούν τη βιώσιμη αγροτική οικονομία.

Η νέα αυτή προσέγγιση θεωρείται ως το καλύτερο μέσο για το συνδυασμό διαφόρων στόχων:

- δίκαιο εισόδημα για τους αγρότες
- λογικές τιμές και ασφαλή τρόφιμα υψηλής ποιότητας για τους καταναλωτές
- αποδεκτό κόστος για τον φορολογούμενο
- ισότιμη πρόσβαση προϊόντων και τροφίμων τρίτων χωρών στις αγορές της ΕΕ
- ανταγωνιστική βιομηχανία τροφίμων.

Η ΕΕ δίνει τώρα μικρότερη έμφαση στην ποσότητα από ό,τι στο παρελθόν και μεγαλύτερη στη διατήρηση της ποιότητας, καθώς και στο ρόλο και τα εισοδήματα του κάθε αγρότη. Για παράδειγμα, η ΕΕ χορηγεί βοήθεια στους αγρότες που συμμετέχουν σε προγράμματα για τη βελτίωση και την εξασφάλιση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων και των μεθόδων παραγωγής (Ε.Ε., διαδίκτυο).

Έτσι και στην Ελλάδα οι αγρότες έχουν να επιλέξουν ανάμεσα σε διάφορα συστήματα πιστοποίησης και ελέγχου των προϊόντων τους, ώστε όχι μόνο να παράγουν ποιοτικά και με σεβασμό στο περιβάλλον αλλά και να μπορούν να το αποδείξουν.

Στην παρούσα εργασία γίνεται αρχικά αναφορά στην υπάρχουσα κατάσταση και στις ενέργειες του ελληνικού κράτους σε αυτόν τον τομέα. Στην συνέχεια

περιγράφονται αρκετά αναλυτικά τα δυο κυριότερα συστήματα πιστοποίησης αγροτικών προϊόντων, αφού πρώτα παρατίθενται οι κύριοι κανόνες γεωργικής πρακτικής που πρέπει να τηρούν οι αγρότες ώστε στη συνέχεια να μπορούν να πιστοποιηθούν σύμφωνα με τις απαιτήσεις των συστημάτων. Σε επόμενο κεφάλαιο αναφέρονται σε συντομία τα συστήματα διασφάλισης και διαχείρισης της ποιότητας των προϊόντων, καθώς και λοιπές δυνατότητες πιστοποίησης αγροτικών προϊόντων τα οποία πληρούν ορισμένες ειδικές προϋποθέσεις. Τέλος γίνεται σύγκριση των συστημάτων ελέγχου και πιστοποίησης που έχουν ήδη περιγραφθεί.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τις τελευταίες δεκαετίες, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες ανακαλύπτουν ερωτήματα σχετικά με τη σκοπιμότητα της σύγχρονης τεχνολογίας που χρησιμοποιείται στη γεωργία. Η υπερβολική χρήση ενέργειας και εισροών, ιδιαίτερα στα θερμοκήπια, αυξάνει την εκπομπή άνθρακα και αζώτου, επιδρώντας αρνητικά στο κλίμα της γης. Η υγεία των καταναλωτών μπορεί επίσης να απειληθεί από τις υψηλές συγκεντρώσεις αζώτου στο πόσιμο νερό, που οφείλονται στη χρήση χημικών λιπασμάτων, και στα υπολείμματα εντομοκτόνων και κτηνιατρικών φαρμάκων στα τρόφιμα. Ως εκ τούτου έχει γίνει ιδιαίτερα σημαντικό το ζήτημα της φύσης των τροφίμων. Η αναθεώρηση της αγροτικής πολιτικής της Κοινότητας ενθαρρύνει όλες τις πρωτοβουλίες που αυξάνουν τη διαφοροποίηση της παραγωγής με στόχο την ποιότητα που να ικανοποιεί τις ανάγκες της αγοράς και τις προσδοκίες του καταναλωτή. Τέτοιες περιπτώσεις διαφοροποίησης αποτελούν τα προϊόντα που παράγονται με ήπια (φιλικά) προς το περιβάλλον συστήματα παραγωγής είτε βιολογικό, χωρίς τη χρήση χημικών εισροών, είτε ολοκληρωμένο που συνεπάγεται την άριστη διαχείριση της παραγωγικής διαδικασίας, ώστε οι χημικές εισροές να μειωθούν στις απολύτως αναγκαίες, με κύριο στόχο την απουσία υπολειμμάτων (φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων, ορμονών κλπ).

Το σύστημα της ολοκληρωμένης παραγωγής, μολονότι εμφανίστηκε πρόσφατα ως εναλλακτική πρόταση έναντι της βιολογικής, και το οποίο εμπεριέχει μικρότερο ρίσκο περιλαμβανόταν πάντα στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, από τη δεκαετία του '70 και μετά, ως «ορθή καλλιεργητική πρακτική». Η πλέον σύγχρονη εκδοχή του συστήματος της ολοκληρωμένης παραγωγής εμφανίζεται ως πακέτο ορθολογικής διαχείρισης περισσότερο ολοκληρωμένο αλλά με πολλά προβλήματα πρακτικής

εφαρμογής, επειδή προϋποθέτει την ανάπτυξη περιφερειακής δομής συγκέντρωσης στοιχείων (μετεωρολογικών, βιολογικής εξέλιξης εντόμων, εξέλιξης ασθενειών, οικονομικών στοιχείων, κλπ), καθώς και τη μηχανογραφική υποστήριξη επεξεργασίας των δεδομένων. Το σύστημα της ολοκληρωμένης παραγωγής βρίσκεται στη σωστή κατεύθυνση, επειδή ελαχιστοποιεί τις βλάβες και μεγιστοποιεί τις οικολογικές, κοινωνικές και οικονομικές ωφέλειες σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας. Ως ελεγχόμενο σύστημα παραγωγής μέσω οργανισμών πιστοποίησης, λοιπόν, μπορεί να θεωρηθεί και ως στάδιο εκπαίδευσης – εμπέδωσης της δυναμικής διαδικασίας, μείωσης των χημικών εισροών και προστασίας του περιβάλλοντος, ώστε στη συνέχεια να υιοθετηθεί το σύστημα της βιολογικής γεωργίας, η υπεροχή του οποίου στην επίτευξη της αειφορίας είναι δεδομένη.

Ιδιαίτερα για τη χώρα μας, τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα του αγροτικού τομέα, όπως ο μικρός κλήρος (μέσος κλήρος στην Ελλάδα= 45 στρέμματα, στην Ε.Ε=165 στρέμματα, στην Αμερική=2.020 στρέμματα) και η γεωμορφολογία (450.000 εκμεταλεύσεις στο σύνολο των 860.000 γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας βρίσκονται σε ορεινές, ημιορεινές και νησιωτικές περιοχές και προσφέρονται μόνο για συστήματα εκτατικής γεωργίας), αποκλείουν την εφαρμογή του μοντέλου της βιομηχανικής γεωργίας. Δηλαδή ακόμα και αν διπλασιαστεί η χρηματοδότηση διαρθρωτικής προσαρμογής της ελληνικής γεωργίας, θα υστερούμε πάντοτε έναντι των ανταγωνιστών μας, επειδή αποκλείεται να εξαιρεθούν οι διαφορές οικονομικών κλίμακας, αλλά και ο γεωμορφολογικός δυϊσμός της γεωργίας μας. Η ελληνική γεωργία μπορεί να γίνει ανταγωνιστική όμως στο καινούργιο περιβάλλον που δημιουργείται από τις νέες τάσεις κατανάλωσης τροφίμων μέσω της υιοθέτησης ήπιων συστημάτων παραγωγής καθώς και από την ανάγκη για αυξημένη ποιότητα. Επιβάλλεται, συνεπώς, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας φιλοπεριβαλλοντικής και αειφόρου γεωργικής πολιτικής (ως εθνικής αγροτικής πολιτικής), συμπληρωματικής της Κ Α Π, δηλαδή προτείνεται συγκεκριμένα η υιοθέτηση της στρατηγικής ποιότητας ως η σωστότερη λύση για την ελληνική γεωργία. Οι σχετικές προσπάθειες πρέπει να επικεντρώνονται στην περιφέρεια, οι τοπικές κοινωνίες της οποίας θα αποτελέσουν το μοχλό για βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής μέσω του σχεδιασμού ολοκληρωμένων προγραμμάτων που θα καλύπτουν την παραγωγή τροφίμων ποιότητας, θα προστατεύουν την αειφορία του αγροτικού χώρου και διασφαλίζουν ιδανικές συνθήκες διαβίωσης τόσο για τους εντόπιους όσο και για τους τουρίστες (Φωτόπουλος Χρ., 2000).

Το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων λειτουργώντας ως συντονιστής του ελέγχου και της πιστοποίησης είτε ίδρυσε νέες διευθύνσεις (π.χ. Δ/νση Βιολογικής Γεωργίας) είτε έδωσε επιπλέον αρμοδιότητες σε άλλες. Επίσης ένα σημαντικό βήμα προόδου ήταν η ίδρυση του Οργανισμού Πιστοποίησης και Ελέγχου Γεωργικών Προϊόντων.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.), με διακριτικό τίτλο AGROCERT είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου του Υπουργείου Γεωργίας που λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος υπό την εποπτεία του Υπουργού Γεωργίας (Ν.2637/98). Ο σκοπός του είναι η προαγωγή και η διασφάλιση της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων, η προστασία όρων που αφορούν την προέλευση τους και η προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης γεωργικών και δασικών εκμεταλλεύσεων.

Έχει ως αποστολή να συμβάλλει στην ενίσχυση της γεωργικής οικονομίας και της αειφόρου ανάπτυξης, στη βελτίωση του εισοδήματος του αγροτικού πληθυσμού και στην ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω της προαγωγής και διασφάλισης της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων, της ανάδειξης και της κατοχύρωσης της ταυτότητας των τοπικών προϊόντων καθώς και της προώθησης συστημάτων προστασίας και διαχείρισης αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Αποτελεί κέντρο ανάπτυξης, προσφοράς υπηρεσιών και τεχνογνωσίας σε θέματα ποιότητας διαδικασιών, φάσεων παραγωγής και προϊόντων του πρωτογενούς τομέα όπως αυτά αναφέρονται στην συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (άρθρο 32) με βάση την πιστοποίηση.

Επίσης ορίζει, οριοθετεί και προάγει την ορθολογική εφαρμογή προτύπων και διαδικασιών, τις οποίες και υποστηρίζει με τις ανάλογες υπηρεσίες, σε όλα τα επίπεδα της αγοράς που καλύπτει. Συνιστά άξονα συγκρότησης πλέγματος συνεργασίας των φορέων ανάπτυξης και εφαρμογής διαδικασιών παραγωγής ποιοτικών αγροτικών προϊόντων, καθώς και το θεσμικό φορέα εγγύησης της ποιότητας αυτών.

Οι Στρατηγικοί στόχοι του είναι η δημιουργία και η εφαρμογή προτύπων, οδηγιών και προδιαγραφών ποιότητας του συνόλου των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, με βάση τις εξελίξεις της τεχνολογίας και της αγοράς σε συνδυασμό με τη δυναμική που αναπτύσσεται από την άσκηση της αγροτικής πολιτικής σύμφωνα με τα

Ευρωπαϊκά δεδομένα. Η ανάπτυξη της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής, του αναγκαίου ανθρώπινου δυναμικού και της οικονομικής αυτοδυναμίας του, για την αποτελεσματική λειτουργία των μηχανισμών ελέγχου, της παρακολούθησης διαδικασιών πιστοποίησης της ποιότητας και κατοχύρωσης της ταυτότητας των Ελληνικών προϊόντων του πρωτογενούς τομέα. Επίσης η σταδιακή αποδέσμευση της αγροτικής παραγωγής από τα οποιαδήποτε εθνικά ή Ευρωπαϊκά καθεστώτα ενισχύσεων ή επιδοτήσεων και η δημιουργία των προϋποθέσεων αυτοδύναμης επιβίωσης και ανάπτυξης της στην αγορά, μέσω της ενίσχυσης των διαδικασιών παραγωγής και μεταποίησης με την εφαρμογή των αναγνωρισμένων προτύπων και διαδικασιών πιστοποίησης ποιότητας του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π - AGROCERT. Τελευταίος στρατηγικός στόχος είναι η αναγνώριση και κατοχύρωση του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π - AGROCERT ως εγγυητή της ποιότητας των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, στα πλαίσια της αναπτυσσόμενης ελεύθερης αγοράς (Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π., διαδίκτυο).

Επιπλέον οι τακτικοί στόχοι του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT είναι οι εξής:

- Η αναγνώριση και αξιοποίηση της λανθάνουσας ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών, σύμφωνα με τη γεωγραφική και κατά κατηγορία κατανομή τους, καθώς και ο προσδιορισμός των πεδίων ανάπτυξης πρόσθετων δραστηριοτήτων
- Η πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών και των απαιτούμενων παρεμβάσεων μέσω της έγκυρης αναγνώρισης και διάγνωσης των τάσεων που διαμορφώνονται στην αγορά.
- Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού με στελέχωση των υπηρεσιών του, με διεύρυνση του κύκλου των συνεργατών του, με την κατάρτισή τους καθώς και την επέκταση της παρουσίας του σε όλες τις παραγωγικές περιοχές της χώρας.
- Η εκπόνηση προτύπων για τη διασφάλιση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων, η προώθηση και προβολή τους στην εγχώρια αγορά και σε επιλεγμένες αγορές του εξωτερικού, καθώς και η ανάπτυξη στοχευμένης έρευνας και τεχνολογίας όπου απαιτείται.
- Η ανάπτυξη σταθερών αδιάβλητων και αμερόληπτων υποδομών πιστοποίησης με την κατάρτιση των μητρώων "Επιθεωρητών - Εμπειρογνομόνων - Ελεγκτών" και "Συνεργαζομένων Εργαστηρίων".
- Η δημιουργία των ευρύτερων συνεργασιών με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

- Η αξιοποίηση των πόρων του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Γ' ΚΠΣ) για την ανάπτυξη της τυποποίησης και πιστοποίησης και της εφαρμογή των συστημάτων παραγωγής προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας στην Ελληνική Γεωργία, Κτηνοτροφία και Αλιεία.

Τα πεδία πιστοποίησης στα οποία δραστηριοποιείται ο ΟΠΕΓΕΠ – agrocert είναι τα εξής:

Πιστοποίηση σύμφωνα με κανονισμούς και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Προϊόντα Βιολογικής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας
- Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π)
Προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.)
- Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένα (Ε.Π.Π.Ε) - Ιδιότυπα
- Προϊόντα Ειδικών Πτηνοτροφικών Εκτροφών
- Προαιρετική Επισήμανση Βοείου Κρέατος & Βόειο Κρέας Ποιότητας
- Μη Γενετικά Τροποποιημένα Γεωργικά Προϊόντα

Πιστοποίηση σύμφωνα με εθνικά πρότυπα & προδιαγραφές ποιότητας:

- Σύστημα Ανάλυσης Κινδύνων & Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου (HACCP)- AGRO 1-1 & 1-2
- Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Φυτική Παραγωγή - AGRO 2-1 & 2-2
- Σύστημα Διαχείρισης για τη Διασφάλιση της Ποιότητας του Χοιρινού Κρέατος - AGRO 3-1 & 3-2 & 3-3 & 3-4
- Σύστημα Διαχείρισης για τη Διασφάλιση Ποιότητας Προϊόντων Ιχθυοκαλλιέργειας - AGRO 4-1 & 4-2
- Σύστημα Διαχείρισης για τη Διασφάλιση Ποιότητας Προϊόντων Σπογγαλιείας και Σπογγοκαλλιέργειας - AGRO 6
- Εθνικά Συστήματα Πιστοποίησης και Προστασίας Ορεινών και Νησιωτικών Προϊόντων & Προϊόντων Προστατευόμενων Περιοχών

Πιστοποίηση σύμφωνα με Διεθνή Πρότυπα:

- Συστήματα Ποιότητας - ΕΛΟΤ EN ISO 9001

ΚΩΔΙΚΕΣ ΟΡΘΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Οι Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (ΚΟΓΠ) αποτελούν τις ελάχιστες περιβαλλοντικές δεσμεύσεις που πρέπει να τηρούν οι παραγωγοί για την ένταξη στα αγροπεριβαλλοντικά προγράμματα του Καν. (ΕΚ) 1257/99 καθώς επίσης αποτελούν τις ελάχιστες δεσμεύσεις του άρθρου 3 του Καν. (ΕΚ) 1259/99. Ανάλογα με τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιούνται οι παραγωγοί υποχρεούνται να εφαρμόζουν τις ακόλουθες γεωργικές πρακτικές (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, διαδίκτυο):

ΓΕΩΡΓΙΑ

Γενικές Υποχρεώσεις

Λιπάνσεις

Εφαρμογή της κατάλληλης ποσότητας λιπασμάτων σύμφωνα με τις ανάγκες θρέψης των φυτών όπως προκύπτουν από τα αποτελέσματα εδαφοανάλυσης ή φυλλοδιαγνωστικής. Η ανάλυση πραγματοποιείται κατά αγροτεμάχιο της εκμετάλλευσης και πρέπει να είναι πρόσφατη (μία ανάλυση ανά πενταετία). Οι αναλύσεις γίνονται μόνο από εργαστήρια διαπιστευμένα, με βάση τις προδιαγραφές ISO.

Η εφαρμογή των λιπασμάτων πρέπει να γίνεται σε δόσεις. Ο χρόνος εφαρμογής πρέπει να προσαρμόζεται στο βιολογικό στάδιο των φυτών με τη μεγαλύτερη ανάγκη σε θρεπτικά στοιχεία.

Στις δενδρώδεις η εφαρμογή θα γίνεται σε 2 τουλάχιστον δόσεις. Στις ετήσιες εαρινές η εφαρμογή θα γίνεται σε 3 τουλάχιστον δόσεις, εκ των οποίων τουλάχιστον οι 2, αφορούν την επιφανειακή λίπανση.

Στα χειμερινά σιτηρά η βασική φθινοπωρινή λίπανση αζώτου θα είναι μηδενική. Οι επιφανειακές λιπάνσεις θα εφαρμόζονται σε 2 τουλάχιστον δόσεις, στο τέλος του χειμώνα και στην αρχή της άνοιξης. Πρέπει να αποφεύγεται η χρήση λιπασμάτων σε απόσταση 2 μέτρων από όχθες υδάτινων όγκων (ποταμών, λιμνών, διωρύγων ή καναλιών άρδευσης ή στράγγισης) σε περίπτωση επίπεδης έκτασης και των 6 μέτρων σε παρόχθιες εκτάσεις που παρουσιάζουν σημαντική κλίση (μεγαλύτερη από 8%).

Αρδεύσεις

Εφαρμόζεται το κατάλληλο σύστημα άρδευσης με βάση την κλίση και τον τύπο του εδάφους. Σε ελαφρά πεδινά εδάφη και σε εδάφη με κλίσεις > 6% θα εφαρμόζεται στάγδην άρδευση, εφόσον το είδος της καλλιέργειας το επιτρέπει. Η συνολική ποσότητα αρδευτικού νερού, ο αριθμός εφαρμογών και η αρδευτική δόση ανά εφαρμογή θα πρέπει να αντιστοιχούν στις ανάγκες των φυτών, τις κλιματικές και εδαφικές συνθήκες.

Φυτοπροστασία

Εφαρμογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, τις οδηγίες του προϊόντος με βάση τις πληροφορίες της ετικέτας (δόση, βλαστικό στάδιο εφαρμογής, ημερομηνία τελευταίας εφαρμογής) και τις πραγματικές ανάγκες των φυτών.

Πρέπει να αποφεύγεται η χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων σε απόσταση 2 μέτρων από όχθες υδάτινων όγκων (ποταμών, λιμνών, διωρύγων ή καναλιών άρδευσης ή στράγγισης) και 1 μέτρου από φυσικούς χώρους, φυτοφράκτες και δάση.

Αμειψισπορά

Πλην εξαιρέσεων που αναφέρονται κατωτέρω οι παραγωγοί θα εφαρμόζουν προγράμματα αμειψισποράς, τα οποία στοχεύουν:

Στη βελτίωση και ορθολογική χρήση του εδάφους.

Στον έλεγχο των ζιζανίων

Στον έλεγχο των πληθυσμών εχθρών και νοσογόνων αιτιών

Στη μείωση της ρύπανσης που προκαλεί η γεωργία

Στην προστασία της χλωρίδας και της πανίδας

Η αμειψισπορά θα πρέπει να εξασφαλίζει τη διαδοχή σε έκαστο αγροτεμάχιο της βασικής καλλιέργειας από καλλιέργεια ή καλλιέργειες αντικατάστασης στα ακόλουθα ποσοστά:

- Σακχαρότευτλα: 40%. Τα σακχαρότευτλα επανέρχονται στο ίδιο αγροτεμάχιο κάθε 4 χρόνια.
- ΚΓΠνός, βιομ. Τομάτα, σιτηρά, αραβόσιτος, ηλιάνθος, πατάτες, αραχίδα, όρυζα: 20%.

Ειδικά στην περίπτωση της όρυζας, η οποία στη χώρα μας καλλιεργείται σε παθογενή αλατούχα ή και αλκαλιωμένα εδάφη, η ως άνω δέσμευση συναρτάται από την δυνατότητα των καλλιεργειών αντικατάστασης να προσαρμοσθούν στις συνθήκες παθογένειας.

Διαχείριση φυσικού χώρου-βιοποικιλότητας – αγροτικού τοπίου

Μεταξύ αγροτεμαχίων όμορων εκμεταλλεύσεων διατηρείται ακαλλιέργητος χώρος εύρους 1 m. Ο ακαλλιέργητος αυτός χώρος, μπορεί να έχει τη μορφή ακαλλιέργητου περιθωρίου, μιας σειράς δένδρων, ή φυτοφράκτη αποτελούμενου από θάμνους και δένδρα.

Για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας των φυτοφρακτών στα όρια των αγροτεμαχίων δεν επιτρέπεται η εφαρμογή ζιζανιοκτόνων σε απόσταση μικρότερη του 1m από τα όρια των φυτοφρακτών.

Δεν επιτρέπεται η καλλιέργεια εκτάσεων που αποκαλύπτονται από την υποχώρηση της επιφάνειας υδάτινων αποδεκτών (λιμνών, ποταμών κλπ) σε περιπτώσεις παρατεταμένης ανομβρίας ή εντόνου αρνητικού υδατικού ισοζυγίου. Στις περιπτώσεις που υπάρχει νόμιμη άδεια καλλιέργειας των εκτάσεων αυτών, μέχρι την άρση της, η καλλιέργεια θα γίνεται χωρίς χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.

Ο θερισμός των σιτηρών πρέπει να σταματά με τη δύση του ηλίου. Δεν επιτρέπεται ο θερισμός τη νύχτα με προβολείς για την προστασία της πανίδας

Κατεργασία εδάφους-Γεωργικά μηχανήματα –Εξοπλισμοί

Η μηχανική κατεργασία του εδάφους πρέπει να στοχεύει στη βελτίωση της δομής του περιορίζοντας στο ελάχιστο τη συμπίεση και τη διάβρωση.

Στο Σχέδιο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (Σ.Π.Δ.) πρέπει να καταδεικνύεται ότι η επιλογή των γεωργικών μηχανημάτων, των φερόμενων εξοπλισμών, ο αριθμός και ο χρόνος των καλλιεργητικών επεμβάσεων συμβάλει στους παραπάνω στόχους.

Χρήση βαρέως τύπου ελκυστήρων μπορεί να γίνει σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατόπιν σχετικής άδειας των Δ/νσεων Αγροτικής Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

Η συντήρηση, ο έλεγχος και η ρύθμιση των ψεκαστικών μέσων και των λιπασματοδιανομέων θα πρέπει να γίνεται τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο.

Κατά τη συντήρηση των ψεκαστικών μέσων ελέγχεται αν τα ακροφύσια (μπεκ) αντιστοιχούν στον τύπο ψεκασμού (ριπιδίου ή κώνου), στον τρόπο κατανομής του ψεκαστικού υγρού (ομοιόμορφη ή με μπεκ αλληλοκάλυψης), στη γωνία ψεκασμού, στην παροχή ψεκαστικού υγρού και στο μέγεθος σταγονιδίων για αποφυγή της διασποράς (drift).

Φθαρμένα ή αποφραγμένα ακροφύσια και τα φίλτρα τους πρέπει να αντικαθίστανται ώστε να εξασφαλίζεται ακρίβεια στην εφαρμογή των σκευασμάτων.

Στους λιπασματοδιανομείς η ρύθμιση θα πρέπει να εξασφαλίζει την ακρίβεια και ομοιομορφία εφαρμογής των λιπασμάτων

Ειδικές Υποχρεώσεις

Όξινα εδάφη

Ως όξινα εδάφη καθορίζονται τα εδάφη με pH <6,5. Συνήθως τα όξινα εδάφη στη χώρα μας έχουν pH που κυμαίνονται από 4,5-5,5.

Δεν επιτρέπεται η χρήση οξινοποιών τύπων λιπασμάτων, όπως τα αμμωνιακά. Από τα αμμωνιακά κατ' εξαίρεση μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ασβεστούχος νιτρική αμμωνία.

Η οξύτητα του εδάφους πρέπει να εξουδετερώνεται με προσθήκη ασβεστούχων ενώσεων (οξειδίο του ασβεστίου, μελάσα κλπ.). Η ελάχιστη δέσμευση των παραγωγών είναι να αυξήσουν κατά 0,5 το αρχικό pH του εδάφους με προσθήκη ασβεστούχων ενώσεων.

Επικλινή εδάφη (κλίση άνω του 6%)

Η άροση και γενικότερα η καλλιέργεια του εδάφους θα γίνεται κατά τις ισοϋψείς. Εναλλακτικά, η καλλιέργεια μπορεί να γίνει με τη δημιουργία σταθερών ακαλλιέργητων λωρίδων οι οποίες λειτουργούν σαν ζώνες ανάσχεσης και οι οποίες καλύπτονται από αυτοφυή βλάστηση. Οι ζώνες ανάσχεσης έχουν πλάτους 2-4 μέτρα ανάλογα με την κλίση του εδάφους.

Δεν επιτρέπεται η βαθεία άροση πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, κατόπιν άδειας της Δ/νσης Αγροτικής Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

Δεν επιτρέπεται η καύση υπολειμμάτων των καλλιεργειών (καλαμιάς). Ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες θα ακολουθείται η εξής διαχείριση:

Βόσκηση της καλαμιάς και ενσωμάτωση στο έδαφος των υπολειμμάτων μετά τη βόσκηση.

- Άμεση ενσωμάτωση στο έδαφος
- Κοπή, κάλυψη του εδάφους με τα υπολείμματα (mulching) και ενσωμάτωσή τους στο έδαφος την επόμενη άνοιξη.

Ευπρόσβλητες ζώνες της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ, ΚΥΑ (ΦΕΚ) 1575/Β/5.8.1999

Στις ζώνες αυτές τηρούνται ειδικοί Κ.Ο.Γ.Π, όπως αυτοί καθορίζονται από τα «Προγράμματα Δράσης» της Οδηγίας.

Οι Γενικοί ΚΟΓΠ καθορίζονται με την Υπουργική Απόφαση υπ αριθμ. 85167/820/6.4.2000 (ΦΕΚ) 477/Β/6.4.2000.

Οι Ειδικοί Κώδικες καθορίζονται με ΚΥΑ ανά ευαίσθητη περιοχή.

Οικολογικά ευαίσθητες περιοχές

Ως οικολογικά ευαίσθητες περιοχές καθορίζονται οι περιοχές της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ καθώς και κατά περίπτωση οι ζώνες που περιβάλλουν δάση λίμνες δέλτα ποταμών και ακτές που δεν έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο NATURA 2000. Η οικολογικά ευαίσθητη ζώνη των ως άνω περιοχών είναι η ζώνη που επεκτείνεται σε απόσταση μέχρι 600 μέτρων από τις όχθες λιμνών, μέχρι 150 μέτρα ένθεν και ένθεν κοίτης ποταμών, μέχρι 1000 μέτρα από την ακτογραμμή προκειμένου για κλειστούς κόλπους, μέχρι 300 μέτρα για τις λοιπές ακτές και μέχρι 500 μέτρα από τα όρια δασών. Οι αποστάσεις καθορίζονται με βάση τους χάρτες 1:5000 της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού.

Στις περιοχές της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ οι Κ.Ο.Γ.Π θα προσαρμόζονται στους συγκεκριμένους στόχους που θα τίθενται από τις Διαχειριστικές Μελέτες της εκάστοτε περιοχής, όταν αυτές εγκριθούν από τις αρμόδιες αρχές. Επίσης στους στόχους των διαχειριστικών μελετών θα προσαρμόζονται και οι στόχοι των αγροπεριβαλλοντικών προγραμμάτων. Τέλος τα όρια των αγροπεριβαλλοντικών προγραμμάτων θα προσαρμοστούν στα όρια των περιοχών της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ όταν αυτά τροποποιηθούν.

Εκτός των γενικών υποχρεώσεων που ως οριζόντιες ισχύουν και για τις οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, στις ζώνες Α' (απολύτου προστασίας) των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 ισχύουν οι εξής ειδικές δεσμεύσεις:

- Η καύση των υπολειμμάτων των καλλιεργειών (καλαμιά) δεν επιτρέπεται και στις επίπεδες, χωρίς κλίσεις, επιφάνειες.
- Αυξάνει η ελάχιστη έκταση διατήρησης φυσικού χώρου (ακαλλιέργητες επιφάνειες, φυτοφράκτες, ρυθμιστικές ζώνες) ως ακολούθως:

Στις ζώνες όπου ο ακαλλιέργητος χώρος στα όρια εκμεταλλεύσεων έχει εύρος μέχρι 5 μ, το ελάχιστο εύρος διατήρησης φυτοφράκτη ανέρχεται σε 1,5 μ.

Στις ζώνες όπου ο ακαλλιέργητος χώρος στα όρια των εκμεταλλεύσεων έχει εύρος μέχρι 10μ, το ελάχιστο εύρος διατήρησης φυτοφράκτη ανέρχεται σε 2μ.

Ζώνες εξάντλησης υπόγειου υδροφορέα

Σε ζώνες εξάντλησης του υπόγειου υδροφορέα, στις περιπτώσεις που η εξάντληση οφείλεται αποκλειστικά ή κυρίως στις γεωργικές πρακτικές (άρδευση), οι παραγωγοί οφείλουν να συμβάλλουν στην αποκατάσταση των υδατικών πόρων. Λαμβανομένου υπόψη ότι η εξάντληση των πόρων είναι αποτέλεσμα μακρόχρονης διαδικασίας, η οποία στις συνθήκες της χώρας μας συχνά επιταχύνεται από φυσικά

αίτια (ένταση ξηροθερμικών φαινομένων), η αποκατάσταση μέσω εφαρμογής Κ.Ο.Γ.Π. θα πρέπει για λόγους ισοδυναμίας -εφαρμογή της αναλογικότητας στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»- να ακολουθεί τους ίδιους ρυθμούς.

Η ταχεία αποκατάσταση μπορεί και πρέπει να αποτελεί στόχο αγροπεριβαλλοντικών προγραμμάτων ή του Π.Δ.Ε. (έργα αποκατάστασης της προσφοράς νερού και μείωση των απωλειών άρδευσης). Οι Κ.Ο.Γ.Π. προβλέπουν μείωση της ετήσιας κατανάλωσης αρδευτικού νερού της τάξης του 5-10% ανάλογα με το μέγεθος και το ρυθμό εξάντλησης. Η μείωση μπορεί να γίνει με τους εξής τρόπους:

- Αντικατάσταση αρδευόμενης από ξηρική καλλιέργεια.
- Αντικατάσταση αρδευόμενης από λιγότερο υδατοβόρα αρδευόμενη καλλιέργεια.
- Υποάρδευση σε περίπτωση που είναι δυνατή η μέτρηση και ο έλεγχος της κατανάλωσης αρδευτικού νερού (μετρητές).
- Εξοικονόμηση νερού με αντικατάσταση συστημάτων άρδευσης.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στην Ελλάδα οι αγρότες μπορούν να επιλέξουν, για να πιστοποιηθούν, μεταξύ δύο κυρίως προτύπων: τα AGRO 2 – 1 & 2 – 2 και το EUREPGAP. Τα πρότυπα AGRO 2 – 1 & 2 – 2 είναι ελληνικής «παραγωγής» και αναπτύχθηκαν από τον ΟΠΕΓΕΠ – AGROCERT, ενώ το EUREPGAP δημιουργήθηκε από την συνεργασία πολλών ευρωπαϊκών φορέων και είναι το πρωτοπόρο στο χώρο της πιστοποίησης. Στην συνέχεια γίνεται μια σύντομη παρουσίασή τους.

AGRO 2 – 1

Ο σεβασμός στο περιβάλλον, η ποιότητα και η ανταγωνιστικότητα των γεωργικών προϊόντων αποτελούν τις τρεις αξίες που καλείται να υπηρετήσει η σύγχρονη γεωργία.

Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση της γεωργικής παραγωγής είναι η ισόρροπη μέριμνα για το περιβάλλον και για την ποιότητα των προϊόντων. Περιβάλλον, όμως,

δεν είναι μόνο η φύση, αλλά για τους γεωργούς είναι και το εργασιακό περιβάλλον, για τους δε καταναλωτές τα τρόφιμα, που πρέπει να είναι απολύτως ασφαλή. Η δε ποιότητα των γεωργικών προϊόντων πρέπει να είναι δυνατόν να υποστηριχθεί με αξιόπιστη σήμανση που να παραπέμπει στην Ολοκληρωμένη διαχείριση ως σύστημα παραγωγής, ώστε η ταυτότητα των γεωργικών προϊόντων να βελτιώνει την ανταγωνιστικότητά τους.

Ένα από τα μέσα που χρησιμοποιεί η ολοκληρωμένη διαχείριση είναι η ελαχιστοποίηση των εισροών, με εισαγωγή καινοτόμων τεχνολογιών ακριβείας στην γεωργία. Με κάθε μείωση των εισροών επιτυγχάνεται το καλύτερο δυνατόν οικονομικό αποτέλεσμα για τη γεωργική εκμετάλλευση και ελαττώνεται η περιβαλλοντική επιβάρυνση.

Η εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης ευνοείται από τη σύμπραξη των μικρών ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε ομάδες, με τη μορφή κοινοπραξίας. Για την ανάπτυξη του συστήματος η κοινοπραξία υποστηρίζεται από τον επιβλέποντα τεχνικό σύμβουλο. Αυτός συντάσσει τα σχέδια διαχείρισης, παρακολουθεί την εφαρμογή τους και ενημερώνει τη διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης για την πορεία ανάπτυξης του συστήματος.

Το πρότυπο AGRO 2-1 που ανέπτυξε ο ΟΠΕΓΕΠ και που είναι προαιρετικής φύσης, περιλαμβάνει τις γενικές απαιτήσεις που μπορούν να επιθεωρηθούν αντικειμενικά, με σκοπό την πιστοποίηση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Είναι εφαρμόσιμο σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση ανεξάρτητα από το είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης. Η βάση εκκίνησης είναι η ικανοποίηση των νομικών απαιτήσεων. Οι λοιπές απαιτήσεις μπορούν να αποτελέσουν στόχους για τη συνεχή βελτίωση, με βαθμιαία μάλιστα προσέγγιση σε πολλές περιπτώσεις, σύμφωνα με τον προγραμματισμό της κάθε εκμετάλλευσης.

Η βασική προσέγγιση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης βασίζεται στα επόμενα κύρια βήματα: 1) καθορισμός της πολιτικής της γεωργικής εκμετάλλευσης, 2) Προγραμματισμός, 3) Εκτέλεση, 4) Έλεγχος, 5) Ανασκόπηση, 6) Συνεχής Βελτίωση.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το πρότυπο AGRO 2-1 δεν θέτει απόλυτες απαιτήσεις για περιβαλλοντικά επιτεύγματα, εκτός από τη δέσμευση ότι στην πολιτική που η ίδια η γεωργική εκμετάλλευση έχει θέσει, περιλαμβάνονται:

- Η συμμόρφωση στις νομικές απαιτήσεις.
- Η συνεχής βελτίωση.

Έτσι δύο ομοειδείς γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με διαφορετικές προσπάθειες μπορεί να συμμορφώνονται εξίσου καλά με τις απαιτήσεις του συστήματος AGRO 2-1.

Ένα τέτοιο σύστημα διευκολύνει μια γεωργική εκμετάλλευση να διαμορφώνει τη δική της πολιτική για το περιβάλλον και την ποιότητα των γεωργικών της προϊόντων με συγκεκριμένους σκοπούς, να επιτύχει συμμόρφωση με αυτούς τους σκοπούς που έθεσε στον εαυτό της και να ζητήσει την αναγνώριση γι' αυτή τη συμμόρφωση. Επιπλέον, διευκολύνει τη γεωργική εκμετάλλευση στο να μετράει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που ανέπτυξε, ώστε να αναπροσαρμόζει το σύστημα, στα πλαίσια πάντα της συνεχούς βελτίωσης.

Η αναγνώριση της συμμόρφωσης προς το πρότυπο AGRO 2-1, μέσω έγκυρων διαδικασιών πιστοποίησης, μπορεί να αξιοποιηθεί από μια γεωργική εκμετάλλευση για να διαβεβαιώνει τα ενδιαφερόμενα μέρη ότι έχει καθιερώσει και εφαρμόζει ένα σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Το πρότυπο AGRO 2-1 αποτελεί μη τυπική εφαρμογή του προτύπου ISO 14001, καθώς και στοιχείων του προτύπου ISO 9001, με σκοπό τη διερεύνηση της εφαρμογής του υπό τις ιδιόμορφες συνθήκες της ελληνικής γεωργίας. Η εισαγωγή του αποτελεί, ως εκ τούτου, το πρόδρομο στάδιο για τη μελλοντική εφαρμογή αυτούσιων των παραπάνω διεθνών προτύπων (Agrocet, 1999).

AGRO 2 –2

Πέραν των γενικών απαιτήσεων για την πιστοποίηση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης χρειάζεται να εξειδικευτούν οι απαιτήσεις για τη φυτική παραγωγή στην Ελλάδα.

Όπως στο σύνολο της γεωργίας και στην φυτική παραγωγή, παρατηρείται μεγάλη και σύνθετη αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Προκειμένου να βελτιστοποιηθεί αυτή η αλληλεπίδραση, η άσκηση των γεωργικών δραστηριοτήτων

(θρέψη, φυτοπροστασία, καλλιέργεια του εδάφους, άρδευση κλπ) οφείλει να γίνεται με κανόνες, οι οποίοι συνιστούν τις τεχνικές απαιτήσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη φυτική παραγωγή. Ειδικότερα δε, για τις δραστηριότητες οι οποίες βρίσκονται υπό κρατικό έλεγχο (φυτοπροστασία, πολλαπλασιαστικό υλικό, κάποια ζητήματα της θρέψης και της άρδευσης) ανακύπτουν Νομικές Απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούνται υποχρεωτικά.

Το πρότυπο AGRO 2-2 περιλαμβάνει με γενικό τρόπο τις νομικές και τεχνικές απαιτήσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, που συνοδεύουν το πρότυπο AGRO 2-1 : "Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος- Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή". Σκοπός του είναι να συμπεριλάβει σε ένα κείμενο την ορθή θέση – σύμφωνα με την τρέχουσα επιστημονική γνώση – ως προς το σύνολο των δραστηριοτήτων της γεωργικής εκμετάλλευσης, ώστε αφενός μεν να παράγονται ασφαλή και ποιοτικά προϊόντα, αφετέρου δε να επιτυγχάνεται η άριστη διαχείριση του περιβάλλοντος.

Ο γενικός τρόπος εξυπηρετεί την ευχέρεια εφαρμογής του προτύπου σε πολύ διαφορετικά περιβάλλοντα, όπως επιβάλλεται άλλωστε στην Ελλάδα. Ως προς τις καλλιέργειες, το πρότυπο θα εμπλουτιστεί βαθμιαία με μονογραφίες ως προς τις απαιτήσεις κατά καλλιέργεια.

Η γεωργική εκμετάλλευση :

- Υποχρεούται να εφαρμόζει τις νομικές απαιτήσεις
- Πρέπει να συμμορφώνεται με τις κύριες απαιτήσεις του συστήματος και τις πολύ σοβαρές τεχνικές απαιτήσεις (που δεν έχουν τη μορφή νομικής υποχρέωσης), που συνθέτουν την συνήθως λεγόμενη "Ορθή Γεωργική Πρακτική".
- Συνιστάται να εφαρμόζει κατ' επιλογή της μέτρα, τα οποία κρίνει πρόσφορα για την υλοποίηση της συνεχούς βελτίωσης που αποτελεί την πεμπτουσία, την πιο καίρια, δηλαδή, απαίτηση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης (Agrocet, 1999).

EUREP – GAP

Η EUREP είναι μια διεθνής πρωτοβουλία, μια διεπαγγελματική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1997, στην οποία συμμετέχει ένα πλήθος από φορείς που καλύπτουν όλο το φάσμα από την παραγωγή των γεωργικών προϊόντων μέχρι τη διάθεσή τους στον καταναλωτή. Το 2000 μέλη της EUREP ήταν 22 μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ από όλη την Ευρώπη. Η EUREP έχει συσταθεί ως μια τεχνική ομάδα εργασίας που δημιούργησαν αυτά τα σούπερ μάρκετ.

Η EUREP έχει ως σκοπό να προωθήσει και να ενθαρρύνει την Ορθή Γεωργική Πρακτική στην παραγωγή των οπωρολαχανικών, έτσι ώστε να ανταποκριθεί στις ανησυχίες των καταναλωτών ως προς την ασφάλεια των τροφίμων, την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόνοια για τους εργαζομένους στη γεωργία.

Αυτή, η πρώτη στο είδος της, διευρωπαϊκή ομάδα επεξεργάστηκε, σε συνεργασία με ειδικούς από όλο τον κόσμο, ένα σύνολο κανόνων παραγωγής για τα νωπά φρούτα και λαχανικά, με το όνομα «Ορθή Γεωργική Πρακτική» (Good Agricultural Practice, GAP). Η GAP που διασφαλίζει, εφόσον τηρείται το πρότυπο ποιότητας των καταναλωτών, πρωτοπαρουσιάστηκε το Νοέμβριο 1999, στο Παρίσι.

Το Πρωτόκολλο Ορθής Γεωργικής Πρακτικής της EUREP διαμορφώνει ένα πλαίσιο Ορθής Γεωργικής Πρακτικής στη φυτική παραγωγή. Ορίζει τις ουσιώδεις παραμέτρους και αναπτύσσει τις καλύτερες τεχνικές για την παραγωγή σε παγκόσμια κλίμακα των γεωργικών προϊόντων φυτικής προελεύσεως (π.χ. φρούτα, λαχανικά, πατάτες, σαλάτες, ανθοκομικά φυτά και φυτά σε φυτώρια). Προσδιορίζει τις προδιαγραφές που είναι οι κατ' ελάχιστον κοινά απαιτητές από τις κυριότερες αλυσίδες σούπερ μάρκετ στην Ευρώπη. Οι προδιαγραφές αυτές θέτουν το μέτρο για τη σύγκριση της τρέχουσας πρακτικής. Αποτελούν επίσης και ένα προηγούμενο για τη βελτίωση του ίδιου του πρωτοκόλλου στο μέλλον.

Το πρωτόκολλο EUREP GAP δε δίνει «συνταγές» για κάθε πρακτική της καλλιέργειας. Αντίθετα, δίνει τις βασικές αρχές για να μπορεί να γίνει η προσαρμογή και η ερμηνεία σε τοπικό επίπεδο. Και αυτό γιατί η EUREP αναγνωρίζει τις μεγάλες προόδους που έχουν ήδη γίνει από τους αγρότες, από τις οργανώσεις τους και από άλλους φορείς εθνικούς ή μη. Το πρωτόκολλο EUREP GAP περιλαμβάνει 170 υποχρεώσεις για τους παραγωγούς. Οι υποχρεώσεις αφορούν σε κάθε φάση της καλλιέργειας από το πολλαπλασιαστικό υλικό, μέχρι το συσκευαστήριο. Χωρίζονται σε

κρίσιμες, σοβαρές και χρήσιμες. Αξίζει να σημειωθεί ότι 70 από τις 170 υποχρεώσεις αφορούν στη φυτοπροστασία.

Τον Οκτώβριο του 2000, λιγότερο δηλαδή από ένα χρόνο από την παρουσίασή του, το πρωτόκολλο EUREP GAP ολοκληρώθηκε ως πρότυπο, σύμφωνα με τα διεθνώς κρατούντα. Δημιουργήθηκαν δηλαδή όλα τα απαραίτητα έγγραφα (πρότυπο, ερωτηματολόγιο, κανονισμός και κριτήρια), ώστε να είναι δυνατή η πιστοποίηση γεωργικών προϊόντων, ότι παράγονται, δηλαδή, σύμφωνα με το πρότυπο EUREP GAP (Μιχαλόπουλος Γ., 2000).

Στο 2^ο συνέδριο της EUREP στην Βαρκελώνη τονίστηκαν τα εξής χαρακτηριστικά που συγκεντρώνει το EUREP GAP:

- *Διαφάνεια:* το πρότυπο έχει δοθεί σε δημόσια κρίση. Υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση στον κάθε ενδιαφερόμενο μέσω Internet.
- *Ακεραιότητα:* η επαλήθευση – πιστοποίηση γίνεται από ανεξάρτητα «τρίτα μέρη» (δηλαδή όχι από τους ίδιους τους αγοραστές).
- *Ανταπόκριση:* συνεχής βελτίωση με διερεύνηση των νέων τάσεων. Ευελιξία στην ενσωμάτωση νέων αναγκών και ευρημάτων. Ανταλλαγή απόψεων με μέλη όλης της αλυσίδας των τροφίμων.

Οι φορείς που ενδιαφέρονται για να διαπιστευτούν ώστε να πιστοποιούν γεωργικά προϊόντα σύμφωνα με το πρότυπο EUREP GAP, καταθέτουν τις σχετικές αιτήσεις στο ΕΣΥΔ. Οι πρώτες διαπιστεύσεις στην Ευρώπη δόθηκαν το 2001. Στην Ελλάδα ένας διαπιστευμένος φορέας είναι η EUROCERT, η οποία παρουσιάζεται στη συνέχεια.

Η EUROCERT-ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ Α.Ε. είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου με μορφή Ανώνυμης Εταιρείας που δραστηριοποιείται σε Εθνικό, Πανευρωπαϊκό και σε Διεθνές επίπεδο με γραφεία στην Ελλάδα (2), Κύπρο, Τουρκία (2), Βουλγαρία και Ινδία.

Η EUROCERT πιστοποιεί ομάδες παραγωγών με βάση τα πρότυπα AGRO 2.1-AGRO 2.2. τις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις. Η EUROCERT είναι ο πρώτος πιστοποιητικός οργανισμός σε παγκόσμιο επίπεδο που διαπιστεύτηκε με βάση το Ευρωπαϊκό Πρότυπο EN 45011 (Αριθμ.Πιστ. 257(00)021 Ημερ.Έκδ. 06-06-2001), ως ικανός φορέας να πιστοποιεί γεωργικά προϊόντα με βάση το πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Σούπερ-Μάρκετ EUREPGAP. Κατά συνέπεια έχει την άδεια της Eurper ώστε να πιστοποιεί γεωργικά προϊόντα με το πρωτόκολλο EUREPGAP.

Η EUROCERT έχει διαπιστευτεί από το ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΙΑΠΙΣΤΕΥΣΗΣ - Ε.ΣΥ.Δ με βάση το Διεθνές Πρότυπο ISO/IEC GUIDE 66 Αριθμ.Πιστ. 257(00)020 Ημερ.Έκδ. 06.06.2001 -ενώ οι Πιστοποιημένες απ' αυτήν εταιρίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα παραγωγικής δραστηριότητας (EUROCERT, διαδίκτυο).

Πιστοποίηση μπορούν να πάρουν είτε ο μεμονωμένος παραγωγός, είτε η ομάδα των παραγωγών που αποδεικνύουν στον αναγνωρισμένο φορέα πιστοποίησης ότι ικανοποιούν όλες τις υποχρεώσεις του προτύπου EUREP GAP. Για τις 32 κρίσιμες υποχρεώσεις η συμμόρφωση πρέπει να είναι 100%. Για τις 75 σοβαρές 95% και για τις «χρήσιμες» όσο γίνεται περισσότερες.

Η EUREP έχει διατυπώσει τρεις δρόμους, που μπορεί να ακολουθήσει κανείς για να πάρει πιστοποίηση. Για την ελληνική πράξη, ενδιαφέρουν οι δυο από αυτούς:

Ο πρώτος δρόμος αφορά το μεμονωμένο παραγωγό. Εφόσον κρίνει ότι καλύπτει επαρκώς τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου της EUREP, συμβάλλεται με έναν πιστοποιητικό φορέα αναγνωρισμένο (από την EUREP) και εγγράφεται στο μητρώο του. Οι έλεγχοι γίνονται βάσει ενός διεθνώς αναγνωρισμένου προτύπου και σύμφωνα με ειδικούς όρους που έχει καθορίσει η EUREP, είναι δε πυκνοί και συνεχείς.

Ο δεύτερος δρόμος αφορά σε ομάδες που ελέγχουν τα προϊόντα τους από κοινού, τα πάνε στην αγορά με κοινή σήμανση και έχουν κανόνες λειτουργίας, ιδιαίτερα όσον αφορά την συμμετοχή των μελών στην ομάδα, σε σχέση με τη συμμόρφωσή τους προς το πρότυπο. Και εδώ, το ξεκίνημα γίνεται με την εγγραφή της ομάδας και των παραγωγών – μελών της στα μητρώα του πιστοποιητικού φορέα. Το δε ερωτηματολόγιο χρειάζεται να απαντηθεί από κάθε παραγωγό.

Αυτό που αλλάζει όμως πολύ είναι ο έλεγχος. Το πόσο πυκνός και συνεχής θα είναι, εξαρτάται από την ίδια την οργάνωση της ομάδας. Μια ομάδα που αυτοελέγχεται αποτελεσματικά μπορεί να μειώσει στο ελάχιστο τους εξωτερικούς ελέγχους. Αυτό έχει

να κάνει με το κόστος που θα έχει ανά παραγωγό (ή ανά στρέμμα) η όλη προσπάθεια (Μιχαλόπουλος Γ., 2000).

ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Εισαγωγή

Η αυξημένη ευαισθησία των καταναλωτών για θέματα που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων καθώς και οι περιβαλλοντικές ανησυχίες συνέβαλαν στην ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας κατά τα τελευταία έτη. Μολονότι αντιπροσώπευε μόνον το 3% περίπου της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης της ΕΕ (ΧΓΕ) το 2000, η βιολογική γεωργία εξελίχθηκε στην πραγματικότητα σε έναν από τους δυναμικότερους γεωργικούς τομείς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο τομέας της βιολογικής γεωργίας αυξήθηκε κατά 25% περίπου ετησίως μεταξύ του 1993 και 1998 και, από το 1998, εκτιμάται ότι αναπτύσσεται κατά 30% περίπου ετησίως. Ωστόσο, φαίνεται ότι σε ορισμένα κράτη μέλη έχει φθάσει στο ανώτατο όριό της.

Η βιολογική γεωργία πρέπει να νοηθεί ως μέρος ενός αειφόρου γεωργικού συστήματος και ως μία βιώσιμη εναλλακτική λύση για τις περισσότερο παραδοσιακές προσεγγίσεις της γεωργίας. Από τη θέση σε ισχύ των κανόνων της ΕΕ για τη βιολογική γεωργία το 1992, δεκάδες χιλιάδες γεωργικών εκμεταλλεύσεων μετατράπηκαν προς αυτό το σύστημα, ως αποτέλεσμα της αυξανόμενης ευαισθητοποίησης των καταναλωτών καθώς και της ζήτησης για προϊόντα που καλλιεργούνται με βιολογικές μεθόδους.

Η αειφορία τόσο της γεωργίας όσο και του περιβάλλοντος αποτελεί βασικό στόχο της σημερινής κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ):

«Η αειφόρος ανάπτυξη πρέπει να συμβιβάζει την παραγωγή τροφίμων με τη διατήρηση των πεπερασμένων πόρων και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε οι ανάγκες των ανθρώπων που ζουν σήμερα να μπορούν να ικανοποιούνται χωρίς να υπονομεύεται η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να εκπληρώνουν τις δικές τους ανάγκες.»

Ο στόχος αυτός απαιτεί να λαμβάνουν υπόψη τους οι γεωργοί τις συνέπειες που θα έχουν οι δραστηριότητές τους στο μέλλον της γεωργίας και τον τρόπο με τον οποίο τα συστήματα που χρησιμοποιούν διαμορφώνουν το περιβάλλον. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι γεωργοί, οι καταναλωτές και όσοι συμβάλλουν στη χάραξη πολιτικών

γραμμών να εκδηλώσουν ένα ανανεωμένο ενδιαφέρον για τη βιολογική γεωργία (Ε.Ε., διαδίκτυο).

Τι είναι η βιολογική γεωργία;

Η βιολογική γεωργία διαφέρει από τα άλλα συστήματα γεωργίας σε πολλά σημεία. Ευνοεί τις ανανεώσιμες πηγές και την ανακύκλωση επιστρέφοντας στο έδαφος τα θρεπτικά συστατικά που βρίσκονται στα κατάλοιπα. Όσον αφορά το ζωικό κεφάλαιο, η παραγωγή κρέατος και πουλερικών ρυθμίζεται με ιδιαίτερη φροντίδα για την καλή διαβίωση των ζώων κατ'ελάχιστον με τη χρησιμοποίηση φυσικών ζωοτροφών. Η βιολογική γεωργία σέβεται τα συστήματα του ίδιου του περιβάλλοντος για την καταπολέμηση των παρασίτων και των ασθενειών στις καλλιέργειες και στην κτηνοτροφία και αποφεύγει τη χρησιμοποίηση συνθετικών παρασιτοκτόνων, ζιζανιοκτόνων, χημικών λιπασμάτων, αυξητικών ορμονών, αντιβιοτικών ή γενετικών τροποποιήσεων. Αντίθετα, οι γεωργοί βιολογικής γεωργίας χρησιμοποιούν ένα φάσμα τεχνικών που βοηθούν τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και μειώνουν τη ρύπανση.

Η δέσμη μεταρρυθμιστικών μέτρων του Προγράμματος Δράσης 2000 της ΕΕ προβλέπει να δοθεί πολύ μεγαλύτερη έμφαση στην αγροτική ανάπτυξη, καθιστώντας την το δεύτερο πυλώνα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), και έχοντας ως κύρια αποστολή το σεβασμό για το περιβάλλον. Η δέσμη μεταρρυθμιστικών μέτρων απαιτεί να θεσπίσουν τα κράτη μέλη κατάλληλα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας για όλα τα είδη γεωργίας. Αναμένεται ότι οι γεωργοί θα τηρούν ορισμένα βασικά περιβαλλοντικά πρότυπα χωρίς χρηματοδοτική αντιστάθμιση καθώς και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Ωστόσο, τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης προβλέπουν πληρωμές στους γεωργούς που αναλαμβάνουν δεσμεύσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα οι οποίες υπερβαίνουν τις ορθές γεωργικές πρακτικές. Οι γεωργοί που χρησιμοποιούν μεθόδους βιολογικής γεωργίας έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν γεωργοπεριβαλλοντικές πριμοδοτήσεις, εφόσον αναγνωρίζεται ότι αυτό το ιδιαίτερο σύστημα γεωργίας ωφελεί το περιβάλλον. Επιπλέον, οι γεωργοί που χρησιμοποιούν μεθόδους βιολογικής γεωργίας μπορούν να ενθαρρύνονται μέσω επενδυτικών ενισχύσεων στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας. Με όλες αυτές τις διατάξεις, το πλαίσιο της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης πρόκειται να συμβάλει σημαντικά στην επέκταση της βιολογικής γεωργίας. Για να γίνει κατανοητός ο ρόλος και η λειτουργία της βιολογικής γεωργίας στη

γεωργική πολιτική της ΕΕ, πρέπει να εξεταστεί από διάφορες πλευρές όπως (Ε.Ε., διαδίκτυο):

- οι ανησυχίες των καταναλωτών·
- η πολιτική της ποιότητας και η κανονιστική ρύθμιση·
- η έκταση της βιολογικής γεωργίας στην ΕΕ σήμερα·
- ο ρόλος της ολοκληρωμένης γεωργίας·
- βιολογική γεωργία και η αγροτική ανάπτυξη.

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Η ιδέα της γεωργικής δραστηριότητας με περιβαλλοντική διάσταση διαθέτει αρκετές παραλλαγές (οικολογική γεωργία, βιολογική γεωργία, βιοδυναμική γεωργία κλπ) και συγκροτημένο φιλοσοφικό/ ιδεολογικό υπόβαθρο. Αναμφισβήτητα, το ακριβές εννοιολογικό περιεχόμενο των εναλλακτικών γεωργικών τεχνικών είναι ένα σημαντικό ζήτημα τόσο για τους συνειδητοποιημένους σε θέματα περιβάλλοντος πολίτες, καταναλωτές και παραγωγούς όσο και για ειδικευμένους επιστήμονες. Ωστόσο, η διάδοση και καθιέρωση στην πράξη εναλλακτικών γεωργικών τεχνικών (όπως η βιολογική γεωργία) δεν είναι μόνο θέμα ορισμού των εννοιών· είναι πολύ περισσότερο ζήτημα δημιουργίας των συγκεκριμένων θεσμικών συνθηκών που διευκολύνουν την ανάπτυξή τους.

Συγκεκριμένα, τόσο από τεχνική όσο και (ίσως πολύ περισσότερο) από οικονομική σκοπιά, η υιοθέτηση βιοκαλλιεργητικών μεθόδων από τον μέσο αγρότη και ανάπτυξη αντιστοίχων προτιμήσεων από τον μέσο καταναλωτή απαιτεί την πρακτική διαφοροποίηση της βιολογικής γεωργίας από την συμβατική. Είναι γνωστό άλλωστε ότι η σαφής διαφοροποίηση μίας οικονομικής δραστηριότητας αλλά και των προϊόντων της αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την καθιέρωση και ανάπτυξη κάθε νέας αγοράς. Από την άποψη αυτή, η Ευρωπαϊκή Ένωση από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας προχώρησε σε ένα σημαντικότατο διεθνώς βήμα για την πρακτική διάδοση και τη μαζικοποίηση της βιολογικής γεωργίας. Η Ε.Ε είναι σήμερα η μόνη αγορά διεθνώς που έχει αναπτύξει συγκεκριμένο θεσμικό /νομοθετικό πλαίσιο για τη βιολογική γεωργία. Το πλαίσιο αυτό λοιπόν περιλαμβάνει βασικά δύο νομοθετικές ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συγκεκριμένα τους κανονισμούς :α)Καν.Ε.Ο.Κ.2092/91 "περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών διατάξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής", και β)

Καν.Ε.Ο.Κ.2078/92 "σχετικά με τις μεθόδους γεωργικής παραγωγής που συμμορφώνονται με της απαιτήσεις της προστασίας του περιβάλλοντος και με την διατήρηση του φυσικού χώρου" . Ο πρώτος κανονισμός καθορίζει τις βασικές προδιαγραφές της βιολογικής γεωργίας-δηλαδή της απολύτως απαραίτητες προϋποθέσεις που οφείλουν να τηρούν οι γεωργοί στις καλλιεργητικές τους τεχνικές ώστε να παραμένουν στο πλαίσιο της βιολογικής γεωργίας. Επιβάλλει επίσης τη λειτουργία συστημάτων ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων στις χώρες τη Ε .Ε κάθε κράτος –μέλος οφείλει να ορίσει σε εθνικό επίπεδο, μία αρμόδια αρχή ελέγχου, η οποία επιβλέπει τη διαδικασία πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων (η οποία μπορεί να αναθέτει σε δημόσιες υπηρεσίες ή ιδιωτικούς φορείς εγκεκριμένους από την εθνική αρχή ελέγχου). Σε αντίθεση με τον πρώτο κανονισμό, ο δεύτερος δεν αναφέρεται αποκλειστικά στην βιολογική γεωργία αλλά αποτελεί ένα από τα λεγόμενα συνοδευτικά μέτρα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π), αφορά δε γενικά φιλοπεριβαλλοντικές μεθόδους γεωργικής παραγωγής. Έτσι, και με δεδομένη την πολυμορφία του φυσικού περιβάλλοντος και τις διαφορετικές διαρθρώσεις στα κράτη-μέλη, η εφαρμογή του κανονισμού πραγματοποιείται μέσα από συγκεκριμένα εθνικά προγράμματα που υποβάλλουν τα κράτη-μέλη (Πάντζιος Χρ. & Τζουβελέκας Β., 2000).

Σε αντίθεση με άλλα κράτη-μέλη (όπου το πλαίσιο αυτό απλώς επιτάχυνε τους ρυθμούς μιας ήδη υπάρχουσας δυναμικής στη βιολογική γεωργία), η Ελλάδα αποτελεί κλασική περίπτωση όπου το προαναφερόμενο θεσμικό πλαίσιο της Ε. Ε στην κυριολεξία επέβαλε την καθιέρωση της βιολογικής γεωργίας και την αποπεριθωριοποίησή της. Παρά την ύπαρξη πρώιμων προσπαθειών ατομικών βιοκαλλιεργητών ή ομάδων παραγωγών (κυρίως σταφιδοπαραγωγών/ ελαιοπαραγωγών στην Αιγιάλεια και ελαιοπαραγωγών στην Μεσσηνιακή Μάνη), οι υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας δεν είχαν ασχοληθεί καθόλου με το θέμα της βιολογικής γεωργίας πριν εκδοθεί ο Καν.Ε.Ο.Κ.2092/91. Ωστόσο η καθιέρωση του θεσμικού πλαισίου της Ε.Ε υποχρέωσε τις ελληνικές αρχές σε μια διαδικασία προσαρμογής (χωρίς φυσικά ιδιαίτερη προεργασία) στα όσα αυτό επιβάλλει. Ο Καν.Ε.Ο.Κ.2092/91 συμπληρώθηκε με επιπλέον κανονισμούς και αποφάσεις της Ε.Ε. καθώς και με εθνική νομοθεσία, κυβερνητικές αποφάσεις κ.α.

Σύμφωνα με τον ΟΠΕΓΕΠ, όμως το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με την θεσμική παρέμβασή του αντιμετωπίζει υπεύθυνα τις υψηλές

απαιτήσεις των αγορών και των καταναλωτών . Με το νέο σύστημα ελέγχου ενισχύεται αποφασιστικά η παραγωγή βιολογικών προϊόντων.

Μέσω του αρμόδιου Οργανισμού Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π.) - AGROCERT διασφαλίζεται η αξιοπιστία του συστήματος πιστοποίησης, ενώ με τη διαρκή επίβλεψή του ενισχύεται η αξιοπιστία του στους καταναλωτές.

Η απόφαση αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο υλοποίησης της συνολικότερης στρατηγικής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την ανάπτυξη υπεύθυνης φιλοπεριβαλλοντικής γεωργίας με πιστοποιημένα προϊόντα αδιαμφισβήτητης ποιότητας.

Η ανάπτυξη αξιόπιστης βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας αποτελεί ακόμη μια αποφασιστική απάντηση στις επιδιωκόμενες αμφισβητήσεις της ασφάλειας και της ποιότητας των γεωργικών τροφίμων. Σ' αυτή την κατεύθυνση με τα νέα μέτρα, οι Έλληνες επιχειρηματίες αποκτούν το προνόμιο των εγγυήσεων του επίσημου πιστοποιητικού φορέα ενώ οι καταναλωτές μπορούν να απολαμβάνουν τα προνόμια της έγκυρης και αξιόπιστης πιστοποίησης.

Σύμφωνα με στοιχεία του 1999, η βιολογική μέθοδος όσον αφορά τον τομέα της φυτικής παραγωγής εφαρμόστηκε σε έκταση 220.000 στρ. δηλαδή σε ποσοστό 0,63% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης της χώρας. Σε επίπεδο γεωργικών εκμεταλλεύσεων, 4.250 έχουν ενταχτεί στο Σύστημα ελέγχου, συμπεριλαμβανομένου και ενός μικρού αριθμού μεταποιητικών μονάδων.

Κύριες πιστοποιούμενες καλλιέργειες είναι :

- Η ελιά για λάδι (σε ποσοστό πάνω από 50% της συνολικής έκτασης)
- Τα εσπεριδοειδή
- Το αμπέλι για κρασί
- Τα σιτηρά
- Τα οπωρολαχανικά

Δυναμική αναμένεται να είναι και η ανταπόκριση των Ελλήνων κτηνοτρόφων στην παραγωγή προϊόντων βιολογικής κτηνοτροφίας (γάλα, τυριά, κρέας, μέλι, γιαούρτι κλπ.) με την ισχύ του νέου νομικού πλαισίου (Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π., διαδίκτυο).

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Όσοι αγρότες – κάτοχοι γεωργικών εκμεταλλεύσεων, επιθυμούν να παράγουν και να εμπορεύονται βιολογικά προϊόντα πρέπει να ακολουθήσουν την εξής διαδικασία (Διυπουργική απόφ. υπ' αριθμ. 332.221 ΦΕΚ 10Β' 11-01-2001):

Οι επιχειρηματίες γνωστοποιούν την δραστηριότητά τους όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής στη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια της οποίας βρίσκεται η έδρα της εκμετάλλευσης ή της επιχείρησής τους. Η γνωστοποίηση υποβάλλεται εντός 10 ημερών από την υπαγωγή της επιχείρησής τους στο σύστημα ελέγχου. Το σύστημα ελέγχου περιλαμβάνει την εφαρμογή των μέτρων ελέγχου και προφύλαξης που προβλέπονται στο παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού (Ε.Ο.Κ.) 2092/91 όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει καθώς και τα μέτρα ελέγχου που θεσπίζονται με την διυπουργική απόφαση. Η γνωστοποίηση υποβάλλεται σε έντυπο ο τύπος του οποίου εκπονείται από τον Οργανισμό Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (ΟΠΕΓΕΠ), και διατίθεται στις Δ/σεις Αγροτικής Ανάπτυξης των Νομ/κών Αυτ/σεων. Το έντυπο περιλαμβάνει τουλάχιστον τα στοιχεία που αναφέρονται στο παράρτημα ΙV του Κανονισμού και συνοδεύεται από σκαρίφημα των χώρων της εκμετάλλευσης ή επιχείρησης. Οι Δ/σεις Αγροτικής Ανάπτυξης των Νομ/κών Αυτ/σεων υποχρεούνται να αποστέλλουν αντίγραφα των γνωστοποιήσεων στον ΟΠΕΓΕΠ, εντός 10 ημερών από την υποβολή τους.

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ασκεί την εποπτεία του συστήματος ελέγχου στο σύνολό του. Αρχή ελέγχου, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 9 του Κανονισμού ορίζεται ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (ΟΠΕΓΕΠ). Η επίβλεψη των εγκεκριμένων Οργανισμών Ελέγχου γίνεται από τον ΟΠΕΓΕΠ σύμφωνα με τις παρ. 4 και 6 του άρθρου 9 του Κανονισμού. Οργανισμοί Ελέγχου εγκρίνονται φορείς οι οποίοι έχουν τις προϋποθέσεις των παρ. 5 και 11 του άρθρου 9 του Κανονισμού (Ε.Ο.Κ.) 2092/91. Η έγκριση Οργανισμού Ελέγχου γίνεται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και εκδίδεται ύστερα από αιτιολογημένη γνώμη του ΟΠΕΓΕΠ. Με ίδια απόφαση γίνεται και η ανάκληση της έγκρισης Οργανισμού Ελέγχου, σύμφωνα με την παρ. 6 δ του άρθρου 9 του Κανονισμού. Στην περίπτωση ανάκλησης της έγκρισης Οργανισμού Ελέγχου οι επιχειρηματίες που έχουν συνάψει συμβάσεις με τον εν λόγω Οργανισμό

Ελέγχου και μέχρι τη λήξη των συμβάσεών τους, τίθενται υπό τον έλεγχο του ΟΠΕΓΕΠ ο οποίος, στην περίπτωση αυτή, αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες του Οργανισμού Ελέγχου.

Για να ενταχθεί μια εκμετάλλευση ή επιχείρηση στο σύστημα Ελέγχου πρέπει ο επιχειρηματίας να υπογράψει σύμβαση ελέγχου με Οργανισμό Ελέγχου. Ως έναρξη δραστηριότητας όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής του επιχειρηματία, ορίζεται η ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης.

Ο τύπος της σύμβασης εκπονείται από τον ΟΠΕΓΕΠ και διατίθεται στους οργανισμούς ελέγχου. Ο τύπος της σύμβασης περιλαμβάνει την τήρηση τουλάχιστον των μέτρων ελέγχου και προφύλαξης.

Οι Οργανισμοί Ελέγχου χορηγούν στις εκμεταλλεύσεις ή επιχειρήσεις που ελέγχουν “βεβαίωση ελέγχου προς πιστοποίηση” όταν διαπιστώνουν κατά τους ελέγχους που διενεργούν ότι τηρούνται οι όροι που προβλέπει ο κανονισμός. Η βεβαίωση ελέγχου προς πιστοποίηση δεν αποτελεί εμπορικό έγγραφο ούτε δίνει το δικαίωμα στην εκμετάλλευση ή επιχείρηση να χρησιμοποιεί τις επισημάνσεις που προβλέπουν ο κανονισμός και η διυπουργική απόφαση, παρά αποτελεί μόνο εισηγητικό έγγραφο προς πιστοποίηση.

Η αρχή ελέγχου (ΟΠΕΓΕΠ) χορηγεί στις εκμεταλλεύσεις ή επιχειρήσεις που προσκομίζουν βεβαίωση ελέγχου προς πιστοποίηση από Οργανισμό Ελέγχου, “Πιστοποιητικό συμμόρφωσης” στο σύστημα ελέγχου του συγκεκριμένου προϊόντος στο οποίο αναφέρεται η βεβαίωση ελέγχου. Το πιστοποιητικό συμμόρφωσης που χορηγεί ο ΟΠΕΓΕΠ δίνει το δικαίωμα στους επιχειρηματίες να χρησιμοποιούν τις επισημάνσεις (που αναφέρονται στη συνέχεια) και αποτελεί απαραίτητο συνοδευτικό έγγραφο του προϊόντος κατά την διακίνηση και εμπορία.

Στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων τηρείται μητρώο και χορηγείται ένας κωδικός αριθμός σε κάθε Οργανισμό Ελέγχου. Ο ΟΠΕΓΕΠ τηρεί μητρώο των αγροτών – επιχειρηματιών και φροντίζει ώστε κάθε ενδιαφερόμενος να έχει στη διάθεσή του ενημερωμένο κατάλογο με τα ονόματα και τις διευθύνσεις των επιχειρηματιών. Προς το σκοπό αυτό οι εγκεκριμένοι Οργανισμοί Ελέγχου διαβιβάζουν τα στοιχεία στον ΟΠΕΓΕΠ. Κάθε χρόνο, μέχρι τις 31 Μαρτίου, ο ΟΠΕΓΕΠ υποβάλλει στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κατάλογο των επιχειρηματιών οι οποίοι στις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους, προέβησαν στη γνωστοποίηση που αναφέρεται παραπάνω και υπόκεινται στο σύστημα ελέγχου. Έκθεση σχετικά με την επίβλεψη που ασκήθηκε για κάθε Οργανισμό Ελέγχου κατά το

προηγούμενο έτος, υποβάλλεται από τον ΟΠΕΓΕΠ στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων πριν από το τέλος Φεβρουαρίου κάθε χρόνο.

Οι έλεγχοι στις μονάδες παραγωγής, παρασκευής και εισαγωγής των προϊόντων πραγματοποιούνται από τους εγκεκριμένους Οργανισμούς Ελέγχου. Οι Έλεγχοι αυτοί πραγματοποιούνται από τον ΟΠΕΓΕΠ στην περίπτωση ανάκλησης της έγκρισης συγκεκριμένου Οργανισμού Ελέγχου. Δειγματοληπτικοί έλεγχοι στις ανωτέρω μονάδες που ελέγχονται από Εγκεκριμένους Οργανισμούς Ελέγχου πραγματοποιούνται από τον ΟΠΕΓΕΠ στα πλαίσια της επίβλεψης των οργανισμών ελέγχου.

Οι έλεγχοι των προϊόντων στα στάδια της διακίνησης, αποθήκευσης και εμπορίας πραγματοποιούνται από τον ΟΠΕΓΕΠ, σύμφωνα με εσωτερικό του Κανονισμό ο οποίος εκδίδεται στα πλαίσια του άρθρου 40 του Νόμου 2637/98. Εποπτικούς ελέγχους στις προαναφερθείσες μονάδες και στάδια πραγματοποιεί το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στα πλαίσια της εποπτείας. Η διαδικασία, τα όργανα και οι λεπτομέρειες διενέργειας αυτών των ελέγχων καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Οι παραπάνω έλεγχοι πραγματοποιούνται από ελεγκτές με γνωστικό αντικείμενο ανάλογο με τον παραγωγικό προσανατολισμό της μονάδας ή με το είδος των προϊόντων, οι οποίοι ορίζονται από τους Οργανισμούς Ελέγχου ή τον ΟΠΕΓΕΠ ή το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ανάλογα με την αρμοδιότητα που έχουν για την πραγματοποίηση ελέγχου. Οι ελεγκτές εφοδιάζονται από τον εντολέα τους με ειδικά έγγραφα ταυτοπροσωπίας τα οποία υποχρεούνται να επιδεικνύουν στους ελεγχόμενους κατά την διενέργεια των ελέγχων. Οι ελεγκτές διενεργούν επιτόπιους ελέγχους, προβαίνουν σε δειγματοληψίες, παραγγέλνουν εργαστηριακές αναλύσεις, προβαίνουν σε ελέγχους των λογιστικών βιβλίων, παραστατικών στοιχείων, εμπορικών εγγράφων κ.λ.π. και αξιοποιούν κάθε στοιχείο που μπορεί να οδηγήσει τον έλεγχο σε ακριβή συμπεράσματα. Με την ολοκλήρωση του ελέγχου συντάσσεται πρακτικό ελέγχου, είτε διαπιστωθεί παρατυπία ή και παράβαση είτε όχι στο οποίο καταγράφονται με σαφήνεια οι διαπιστώσεις του ελέγχου. Το πρακτικό ελέγχου συνοπογράφεται από τον ελεγχόμενο ο οποίος μπορεί να καταγράψει επί του πρακτικού ελέγχου τις παρατηρήσεις ή τις επιφυλάξεις του. Η τυχόν άρνηση συνοπογραφής του πρακτικού ελέγχου από τον ελεγχόμενο, καταγράφεται από τους ελεγκτές επί του πρακτικού ελέγχου. Το πρακτικό ελέγχου υποβάλλεται από τους ελεγκτές στον εντολέα των ελέγχων.

Σε περίπτωση που στο πρακτικό ελέγχου διαπιστώνονται παρατυπίες ή και παραβάσεις, το πρακτικό ελέγχου κοινοποιείται άμεσα από τον παραλήπτη του στον ΟΠΕΓΕΠ όπου λειτουργεί η πρωτοβάθμια τριμελής επιτροπή Εξέτασης Παρατυπιών και Παραβάσεων και έχει αρμοδιότητα να κρίνει την παρατυπία ή και την παράβαση.

Σχετικά με την επισήμανση ή διαφήμιση των προϊόντων που πληρούν τις προϋποθέσεις του Καν(Ε.Ο.Κ.) 2092/91 και με την επιφύλαξη της ισχύουσας κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και την διαφήμιση των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής ισχύουν τα εξής:

Καθιερώθηκε η χρήση ενιαίου “σήματος συμμόρφωσης πιστοποιημένων προϊόντων βιολογικού τρόπου παραγωγής”, το οποίο δημιουργήθηκε από τον ΟΠΕΓΕΠ στο πλαίσιο του άρθρου 39 του νόμου 2637/98 και χορηγείται μαζί με το πιστοποιητικό συμμόρφωσης. Αναγράφεται η ένδειξη «προϊόν βιολογικής γεωργίας» ή η ένδειξη «προϊόν βιολογικής γεωργίας σε μεταβατικό στάδιο», μόνο σε προϊόντα φυτικής προέλευσης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 5 του Καν(Ε.Ο.Κ.) 2092/91. Για τα μεταποιημένα προϊόντα αναγράφονται ενδείξεις περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής τους στον κατάλογο των συστατικών σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προαναφερθέντος άρθρου 5. Οι εν λόγω ενδείξεις πρέπει να εμφανίζονται και χωριστά, στο ίδιο οπτικό πεδίο, με την ονομασία πώλησης του προϊόντος και με την μορφή «X% των συστατικών γεωργικής προέλευσης έχουν παραχθεί σύμφωνα με τους κανόνες της βιολογικής παραγωγής».

Επίσης αναγράφεται το όνομα και ο κωδικός αριθμός του Οργανισμού Ελέγχου, στον έλεγχο του οποίου υπάγεται ο επιχειρηματίας που παράγει, παρασκευάζει ή εισάγει από τρίτες χώρες τα εν λόγω προϊόντα και τηρεί τις διατάξεις του Καν(Ε.Ο.Κ.) 2092/91.

Απαγορεύεται η χρήση του όρου «βιολογικό» καθώς και των συναφών όρων όπως «οικο», «βιο», «οργανικό», «οικολογικό» ή και σχετικών ενδείξεων στις επισημάνσεις γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής που δεν έχουν παραχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Καν(Ε.Ο.Κ.) 2092/91 και μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση ή να παραπλανήσουν τους καταναλωτές ως προς τον τρόπο παραγωγής ή παρασκευής τους. Επίσης απαγορεύεται η αναγραφή στην επισήμανση ή την διαφήμιση των εν λόγω προϊόντων κάθε ισχυρισμός που να δημιουργεί στον αγοραστή την εντύπωση ότι οι αναφερόμενες στο παρόν άρθρο ενδείξεις, σήματα και λογότυποι αποτελούν εγγύηση ότι αυτά είναι ανωτέρας ποιότητας από άποψη οργανοληπτικών κριτηρίων, θρεπτικής αξίας ή υγιεινής διατροφής.

Σχετικά με το κόστος υπηρεσιών του συστήματος Ελέγχου ισχύουν τα εξής: Το κόστος που καταβάλουν οι επιχειρηματίες στους Οργανισμούς Ελέγχου για την πραγματοποίηση των ελέγχων καθορίζεται με τη σύμβαση που υπογράφουν τα δυο μέρη. Στο κόστος αυτό προστίθεται το κόστος των δειγματοληπτικών ελέγχων, στα πλαίσια της επίβλεψης των Οργανισμών Ελέγχου, το οποίο καθορίζεται με απόφαση του Δ.Σ. του ΟΠΕΓΕΠ, εισπράττεται από τους Οργανισμούς Ελέγχου και αποδίδεται στον ΟΠΕΓΕΠ. Επίσης οι επιχειρηματίες καταβάλλουν στον ΟΠΕΓΕΠ κόστος, το ύψος του οποίου και ο τρόπος καταβολής τους αποφασίζεται από το Δ.Σ. του Οργανισμού, για την εγγραφή τους στο μητρώο, για την χορήγηση του «πιστοποιητικού συμμόρφωσης» και για τη χορήγηση του «σήματος συμμόρφωσης πιστοποιημένων προϊόντων βιολογικού τρόπου παραγωγής».

Το κόστος που καταβάλλουν οι φορείς, προκειμένου να εξεταστεί από τον ΟΠΕΓΕΠ αίτημά τους για να εγκριθούν ως Οργανισμοί Ελέγχου και το κόστος επίβλεψης καθώς και ο τρόπος καταβολής τους, καθορίζεται με απόφαση του Δ.Σ. του ΟΠΕΓΕΠ. Τα ανωτέρω ποσά καταβάλλονται για να καλύψουν το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών του συστήματος ελέγχου και δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

Ο ΟΠΕΓΕΠ μπορεί να συντάσσει ενδεικτικά κοστολόγια και να ασκεί έλεγχο στους Οργανισμούς Ελέγχου στα πλαίσια της επίβλεψης. Επίσης το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μπορεί να συντάσσει ενδεικτικά κοστολόγια και να ασκεί έλεγχο στο σύνολο του συστήματος ελέγχου στα πλαίσια της εποπτείας του.

Εφόσον κατά τη διενέργεια των ελέγχων της παρούσας διαπιστωθούν παρατυπίες ή παραβάσεις της κείμενης κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας «περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και τα είδη διατροφής», επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις, που έχουν να κάνουν κυρίως με την αφαίρεση των προαναφερθέντων ενδείξεων (π.χ. «προϊόν βιολογικής γεωργίας») από όλη την παρτίδα ή όλα τα προϊόντα στα οποία διαπιστώνεται παρατυπία ή σε περιπτώσεις καταφανούς ή παρατεταμένης παράβασης την απαγόρευση στον συγκεκριμένο επιχειρηματία της εμπορίας προϊόντων με τις παραπάνω ενδείξεις για ορισμένο χρονικό διάστημα, και συνοδεύονται από χρηματικά πρόστιμα.

Για την εξέταση παρατυπιών και παραβάσεων και την επιβολή κυρώσεων προβλέπεται η σύσταση Επιτροπών "Εξέτασης Παρατυπιών και Παραβάσεων" και Διαδικασία Επιβολής Διοικητικών Κυρώσεων και Προστίμων.

Προκειμένου ένας φορέας να εγκριθεί ως Οργανισμός Ελέγχου πρέπει να υποβάλλει αίτηση στον ΟΠΕΓΕΠ η οποία να συνοδεύεται από τα εξής δικαιολογητικά:

- Το καταστατικό του
- Έκθεση με την λεπτομερή περιγραφή των μέτρων ελέγχου και προφύλαξης που αναλαμβάνει να επιβάλλει στους επιχειρηματίες που ελέγχει
- Το Οργανόγραμμα λειτουργίας του
- Παρουσίαση του ειδικευμένου προσωπικού που διαθέτει (βιογραφικά σημειώματα κ.λ.π.)
- Περιγραφή του διοικητικού και τεχνικού εξοπλισμού που διαθέτει
- Περιγραφή της εργαστηριακής του υποδομής ή αποδείξεις για τη συνεργασία του με εργαστήρια όταν δεν διαθέτει δική του υποδομή
- Τεκμηρίωση ότι διαθέτει τις προϋποθέσεις που θέτει το πρότυπο EN 45011
- Περιγραφή των κυρώσεων που προτίθενται να επιβάλλει σε περίπτωση που διαπιστώνει παρατυπίες.
- Αποδείξεις για την εμπειρία που διαθέτει σε θέματα ελέγχου. Σε περίπτωση που δεν διαθέτει αποδείξεις εμπειρίας σε θέματα ελέγχων μπορεί να χορηγείται έγκριση σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 5 της παρούσας, διάρκειας ενός έτους.
- Αποδείξεις ότι εξασφαλίζεται η αντικειμενικότητά του έναντι των ελεγχόμενων επιχειρηματιών.

Ο ΟΠΕΓΕΠ μετά την αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων, σύμφωνα με τον εσωτερικό του Κανονισμό υποβάλλει αιτιολογημένη γνώμη στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για έγκριση ή απόρριψη του αιτήματος.

Όταν στα πλαίσια της εποπτείας ή της επίβλεψης, στοιχειοθετείται ευθύνη για παρατυπίες ή και παραβάσεις κατά εγκεκριμένου Οργανισμού Ελέγχου, ο ΟΠΕΓΕΠ, ύστερα από αξιολόγηση των ανωτέρω στοιχείων ελέγχου, υποβάλλει αιτιολογημένη γνώμη στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για ανάκληση της έγκρισης Οργανισμού Ελέγχου.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Οι φορείς που είναι εγκεκριμένοι από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για να λειτουργούν ως οργανισμοί ελέγχου είναι οι εξής (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, διαδίκτυο):

1. **ΔΗΩ**

Αριστοτέλους 38 Αθήνα Τ.Κ. 104 33

Τηλ.: 210-8224384 , Fax: 210- 8218117

2. **ΒΙΟΕΛΛΑΣ Α.Ε.**

Κοδριγκτώνος 11B, Αθήνα

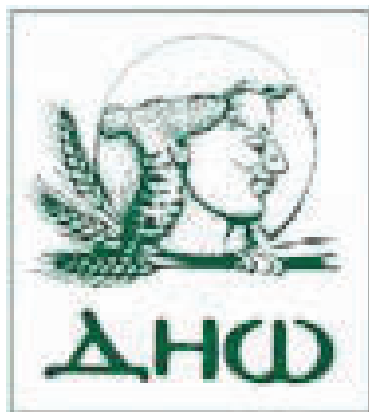
Τηλ.: 210-8211940, 210-8211707, Fax: 210-8211015

3. **ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ Ε.Π.Ε.**

Νικ.Πλαστήρα 24, Αλεξάνδρεια Ημαθίας

Τηλ / fax: 2333-24440

Στην συνέχεια γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση της εταιρείας ΔΗΩ που ίσως είναι ο μεγαλύτερος από τρεις φορείς (ΔΗΩ, διαδίκτυο).

Ο Οργανισμός Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων - ΔΗΩ, ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 1993 και είναι Αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία. Βασικός στόχος και σκοπός του Οργανισμού είναι η πιστοποίηση προϊόντων βιολογικής γεωργίας. Στους σκοπούς του Οργανισμού συμπεριλαμβάνεται και κάθε άλλη δράση ή ενέργεια που συμβάλλει στην ανάπτυξη και διάδοση της βιολογικής γεωργίας, αλλά και γενικότερα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προστασία

της υγείας των καταναλωτών. Το όνομα ΔΗΩ αναφέρεται στη Δήμητρα, την αρχαία θεά της γεωργίας

Ο Οργανισμός ΔΗΩ έχει εγκριθεί από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με την απόφαση αριθμ. 372782, της **21ης Ιουλίου 1993**, η οποία ανανεώθηκε με την απόφαση αριθμ. 240901, της **26ης Φεβρουαρίου 2002** του Υπουργού Γεωργίας, ως επίσημος φορέας Ελέγχου και Πιστοποίησης των Βιολογικών Προϊόντων.

Ο Οργανισμός ΔΗΩ έχει καταρτίσει και λειτουργεί ειδικά Πρότυπα για τον Έλεγχο και την Πιστοποίηση προϊόντων, τα Πρότυπα ΔΗΩ, στα οποία περιλαμβάνονται πεδία πιστοποίησης τα οποία δεν καλύπτονται από τα Πρότυπα του Καν. 2092/91 ή περιέχουν αυστηρότερες απαιτήσεις σε υφιστάμενα πεδία πιστοποίησης του Καν. 2092/91.

Ο Οργανισμός ΔΗΩ πιστοποιεί περαιτέρω προϊόντα βιολογικής γεωργίας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τις απαιτήσεις άλλων εθνικών ή υπερεθνικών Προτύπων όπως κάθε φορά ισχύουν.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στη συνέχεια παρατίθενται τα κύρια σημεία από πρόσφατο Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τα βιολογικά τρόφιμα και τη βιολογική γεωργία (Ευρωπαϊκή Ένωση, διαδίκτυο):

Από την ανάλυση της Επιτροπής προέκυψε ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη διευκόλυνση της ανάπτυξης της αγοράς. Το σημερινό μερίδιο στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 κρατών μελών (ΕΕ-15) ανέρχεται κατά μέσον όρο σε 2 % περίπου. Για να αυξηθεί το ποσοστό αυτό ή έστω να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα, απαιτείται ακριβέστερη εστίαση στις προσδοκίες των καταναλωτών. Οι καταναλωτές χρειάζονται καλύτερες πληροφορίες για τις βασικές αρχές και τους στόχους της βιολογικής γεωργίας, καθώς και για τις θετικές επιπτώσεις της, λόγω χάριν στο περιβάλλον. Ταυτόχρονα, έχει σημασία να διασφαλιστεί η ακεραιότητα του συστήματος ελέγχου.

Το εσωτερικό εμπόριο βιολογικών προϊόντων παρεμποδίζεται από την πληθώρα διαφορετικών εθνικών και ιδιωτικών προτύπων και από την εφαρμογή τους, γεγονός που μπορεί να περιπλέξει πολύ την πώληση βιολογικών προϊόντων σε άλλα κράτη μέλη. Ο καθορισμός κοινών στόχων, η διατύπωση πολυμερούς έννοιας της

ισοδυναμίας, η περαιτέρω εναρμόνιση των απαιτήσεων ελέγχου και η μεγαλύτερη έμφαση στο λογότυπο της ΕΕ θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ελαχιστοποίηση των ανωτέρω προβλημάτων.

Για να διευκολυνθεί η επέκταση της βιολογικής γεωργίας, αλλά και να αυξηθεί η παραγωγική ικανότητα, απαιτούνται νέες πληροφορίες και, προ πάντων, νέες τεχνολογίες. Είναι επομένως απαραίτητο να εξασφαλιστεί η αναγκαία έρευνα με αντικείμενο τις βιολογικές μεθόδους γεωργικής παραγωγής και μεταποίησης. Ταυτόχρονα, πρέπει να βελτιωθεί η συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων για την παραγωγή και την αγορά.

Ένας από τους στόχους της μεταρρύθμισης της κοινής αγροτικής πολιτικής (ΚΓΠ) του 2003 ήταν η προώθηση μεθόδων παραγωγής ικανών να προσφέρουν φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα υψηλής ποιότητας. Η βιολογική γεωργία αποτελεί σημαντικό μηχανισμό για την επίτευξη του στόχου αυτού. Οι γεωργοί που εφαρμόζουν βιολογικές μεθόδους δικαιούνται σήμερα στήριξη στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα της ΚΓΠ μέσω των άμεσων ενισχύσεων και των μέτρων στήριξης των τιμών. Το σημαντικότερο είναι ότι η βιολογική γεωργία έχει ενταχθεί πλήρως στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης - τον δεύτερο πυλώνα της ΚΓΠ - και καταλαμβάνει περίοπτη θέση στα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα. Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ του 2003 παρέχει ένα χρήσιμο πλαίσιο για τη μελλοντική ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας και θέτει στη διάθεση των κρατών μελών μια σειρά μέσων.

Οι βασικότερες προτάσεις του σχεδίου δράσης και με βάση τα μέχρι τώρα επιτεύγματα είναι οι εξής:

- ανάπτυξη της αγοράς των Βιολογικών τροφίμων καθοδηγούμενη από τις πληροφορίες, με την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών, την παροχή περισσότερων πληροφοριών και την καλύτερη προβολή σε καταναλωτές και επιχειρήσεις, την τόνωση της χρήσης του λογότυπου της ΕΕ στα προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των εισαγόμενων, την αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά τα διάφορα πρότυπα και με τη βελτίωση των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων για την παραγωγή, την προσφορά και τη ζήτηση ως εργαλείων άσκησης πολιτικής και προώθησης στην αγορά.
- αύξηση της αποδοτικότητας της δημόσιας χρηματοδότησης της βιολογικής γεωργίας ενθαρρύνοντας τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν περισσότερο και με μεγαλύτερη συνέπεια τα διάφορα μέσα αγροτικής ανάπτυξης, λόγω χάριν μέσω των εθνικών σχεδίων δράσης, και ενισχύοντας την έρευνα για τη

βιολογική γεωργία.

- Βελτίωση και ενίσχυση των κοινοτικών προτύπων για τη βιολογική γεωργία και των απαιτήσεων που αφορούν τις εισαγωγές και τους ελέγχους με: ορισμό των βασικών αρχών της βιολογικής γεωργίας, ώστε να αναφέρεται ρητά ότι αυτή συνιστά δημόσια υπηρεσία - αύξηση της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης των καταναλωτών - σύσταση ανεξάρτητης επιτροπής για επιστημονικές και τεχνικές γνωμοδοτήσεις - περαιτέρω εναρμόνιση και ενίσχυση των προτύπων μέσω των διεθνών οργανισμών - βελτίωση των προτύπων, π.χ. όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων - συμπλήρωση των προτύπων σε πεδία που δεν καλύπτονται σήμερα, όπως οι υδατοκαλλιέργειες, ή των προτύπων που σχετίζονται με το περιβάλλον, όπως η χρήση ορυκτών πηγών ενέργειας κλπ - επεξήγηση των προτύπων που απαγορεύουν τη χρήση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) - αύξηση της αποδοτικότητας και της διαφάνειας του συστήματος ελέγχου - και, τέλος, με την αύξηση της αποτελεσματικότητας των διατάξεων που διέπουν τις εισαγωγές.

Για παράδειγμα, η Επιτροπή συνιστά ένθερμα στα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν πλήρως στα οικεία προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης τα διαθέσιμα μέσα στήριξης της βιολογικής γεωργίας, λόγω χάριν καταρτίζοντας εθνικά ή περιφερειακά σχέδια δράσης με επίκεντρο:

- ~ την τόνωση της ζήτησης με χρήση των νέων προγραμμάτων που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας,
- ~ ενέργειες για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση των οφελών από πλευράς προστασίας του περιβάλλοντος και της φύσης,
- ~ την παροχή κινήτρων στους γεωργούς που εφαρμόζουν βιολογικές μεθόδους για τη μετατροπή του συνόλου αντί μέρους της εκμετάλλευσης,
- ~ την παροχή στους γεωργούς που εφαρμόζουν βιολογικές μεθόδους των ίδιων δυνατοτήτων λήψης στήριξης για επενδύσεις όπως στους υπόλοιπους γεωργούς,
- ~ την παροχή κινήτρων στους παραγωγούς για τη διευκόλυνση της διανομής και της εμπορίας με την ενοποίηση της αλυσίδας παραγωγής μέσω (συμβατικών) διακανονισμών μεταξύ των διαφόρων παραγόντων,
- ~ τη στήριξη των υπηρεσιών διάδοσης των γνώσεων,
- ~ την εκπαίδευση και την κατάρτιση όλων των επιχειρηματιών του κλάδου της βιολογικής γεωργίας, που θα καλύπτει τη παραγωγή, τη μεταποίηση και την εμπορία,

~ την προτίμηση στη βιολογική γεωργία ως διαχειριστική επιλογή σε περιβαλλοντικά ευπαθείς περιοχές (χωρίς περιορισμό της βιολογικής γεωργίας σε αυτές).

ΛΟΙΠΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

AGRO 1-1 & AGRO 1-2 – HACCP

Με σκοπό τη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας του καταναλωτή, ο ΟΠΕΓΕΠ - AGROCERT εκπόνησε τα πρότυπα (ΟΠΕΓΕΠ, διαδίκτυο):

AGRO 1-1:

Προδιαγραφή

Περιγράφει το σύστημα βάσει του οποίου αναγνωρίζονται, αξιολογούνται και ελέγχονται οι κίνδυνοι που σχετίζονται με την ασφάλεια των γεωργικών προϊόντων, καλύπτοντας τις 7 διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές του HACCP και υπακούοντας στις σχετικές εθνικές και κοινοτικές διατάξεις.

AGRO 1-2:

Κατευθυντήριες οδηγίες για την επιλογή στοιχείων του προτύπου AGRO 1-1, που ενσωματώνονται σε ένα Σύστημα Ποιότητας σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ISO 9001.

Περιγράφει κατευθυντήριες οδηγίες για τις επιχειρήσεις/ μονάδες πρώτης μεταποίησης ή συσκευασίας γεωργικών προϊόντων που εφαρμόζουν ή θέλουν να εφαρμόσουν Σύστημα Ποιότητας σύμφωνα με το πρότυπο ISO 9001 ώστε αυτές να διευκολυνθούν στην εφαρμογή του συστήματος HACCP καθώς και στην ομαλή αλλά και αποτελεσματική λειτουργία του μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο του Συστήματος

Ποιότητας αποφεύγοντας πιθανές επαναλήψεις ή τη
δυσχερή εφαρμογή διαφόρων διαδικασιών.

Τα πρότυπα αυτά απευθύνονται κυρίως σε επιχειρήσεις/ μονάδες πρώτης μεταποίησης ή συσκευασίας γεωργικών προϊόντων που επιθυμούν να τεκμηριώσουν την υγιεινή και την ασφάλεια των γεωργικών τους προϊόντων. Τα οφέλη των επιχειρήσεων από ένα πιστοποιημένο σύστημα HACCP είναι τα εξής:

- Τεκμηριωμένη διασφάλιση της υγιεινής παραγωγής και ασφάλειας γεωργικών προϊόντων.
- Απόδειξη της προσήλωσης των επιχειρήσεων στην προστασία του καταναλωτή.
- Ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών.
- Προώθηση γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική και εξωτερική αγορά και αύξηση των πωλήσεων.
- Αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών προϊόντων προς όφελος των παραγωγικών μονάδων.
- Ενίσχυση των εξαγωγικών δυνατοτήτων της χώρας μας και εξάλειψη κινδύνου ακύρωσης παραγγελιών από άλλες χώρες.

Για την αναγνώριση της Πιστοποίησης του Συστήματος HACCP,
χρησιμοποιούνται οι παρακάτω σημάνσεις:

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ISO 9001

Η επιθεώρηση και πιστοποίηση Συστημάτων Διαχείρισης της Ποιότητας βασίζεται στις προδιαγραφές του διεθνούς προτύπου ISO 9001:2000 (ελληνική έκδοση ΕΛΟΤ EN ISO 9001:2001) "Συστήματα Διαχείρισης της ποιότητας-Απαιτήσεις".

Οι Επιχειρήσεις αγροτικών προϊόντων, που εφαρμόζουν και πιστοποιούνται για τα Συστήματα Ποιότητας κατά ISO 9001 εγγράφονται στο μητρώο πιστοποιημένων επιχειρήσεων του AGROCERT και μπορούν να χρησιμοποιούν ειδική κατοχυρωμένη σήμανση της πιστοποίησης του Συστήματος Ποιότητας από τον AGROCERT.

Η εφαρμογή των Συστημάτων Ποιότητας στο γεωργικό τομέα σε συνδυασμό με τα άλλα συστήματα και προδιαγραφές ποιότητας παραγωγής και μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, θέτουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ενίσχυση και τη διάκριση της ελληνικής γεωργικής παραγωγής, καθώς και για τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών επιχειρήσεων (ΟΠΕΓΕΠ, διαδίκτυο).

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Π.Ο.Π ΚΑΙ Π.Γ.Ε

Τα προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.) διέπονται από τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2081 / 92 του Συμβουλίου της 14^{ης} Ιουλίου 1992 σχετικά με την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων.

Ως Ονομασία Προέλευσης νοείται το όνομα μίας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις μίας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός αγροτικού προϊόντος ή ενός τροφίμου, που προέρχεται από την περιοχή αυτή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα αυτή και του οποίου η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο γεωγραφικό περιβάλλον. Το περιβάλλον αυτό περιλαμβάνει τους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες και η παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία του προϊόντος λαμβάνουν χώρα στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή.

Ως "Γεωγραφική Ένδειξη" νοείται το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις μίας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός αγροτικού προϊόντος ή ενός τροφίμου που προέρχεται από την περιοχή αυτή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα αυτή και του οποίου μία συγκεκριμένη

ποιότητα ή φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό, μπορούν να αποδοθούν στη γεωγραφική αυτή προέλευση και του οποίου η παραγωγή ή/ και η μεταποίηση ή/ και η επεξεργασία πραγματοποιούνται στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή.

Μέχρι σήμερα έχουν αναγνωρισθεί σύμφωνα με την Κοινοτική νομοθεσία, συνολικά 61 Ελληνικά προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και 23 προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.).

Μέχρι σήμερα, ο έλεγχος της παραγωγής προϊόντων Π.Ο.Π και Π.Γ.Ε, γίνεται σύμφωνα με τα Π.Δ. 81/93 και 61/93 από τις Δ/νσεις Αγροτικής Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο του AGROCERT (Ν. 2637/98) εισάγεται η έννοια της πιστοποίησης των προϊόντων αυτών και η αρμοδιότητα του ελέγχου και της πιστοποίησης ανατίθεται στον AGROCERT. Η αρμοδιότητα αυτή θα ενεργοποιηθεί με την έκδοση σχετικής ΚΥΑ, η οποία και θα περιγράφει το αναμορφωμένο θεσμικό πλαίσιο για τον έλεγχο και την πιστοποίηση των εν λόγω προϊόντων (ΟΠΕΓΕΠ, διαδίκτυο).

Εθνικά Συστήματα Πιστοποίησης και Προστασίας Ορεινών και Νησιωτικών Προϊόντων & Προϊόντων Προστατευόμενων Περιοχών

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Το 45% της γεωργικής γης της χώρας βρίσκεται σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές. Πάνω από το 70% της δυναμικότητας της Ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας αναπτύσσεται στις ορεινές ζώνες.

Η περιβαλλοντική και κοινωνικοοικονομική σημασία αυτών των περιοχών συνδέεται άμεσα με την υψηλή φυσική τους αξία. Σ' αυτές τις περιοχές οι γεωργικές δραστηριότητες διεξάγονται με τρόπο ιδιαίτερα φιλικό προς το περιβάλλον. Η φιλοπεριβαλλοντική άσκηση της γεωργίας στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές απειλείται από δύο πλευρές. Στις εύκολα προσβάσιμες από εντατικοποίηση και υπερβόσκηση ενώ στις δυσπρόσιτες και απομακρυσμένες από εγκατάλειψη.

Ο συνδυασμός της πιστοποιημένης ποιότητας των προϊόντων και της υψηλής περιβαλλοντικής αξίας των περιοχών παραγωγής, καθιστά την ανάπτυξη του αγροτουρισμού / αγροβιοτεχνίας και άλλων ήπιων μορφών τουρισμού, ως εναλλακτικών πηγών εισοδήματος στις περιοχές αυτές. Παράλληλα επιτυγχάνεται η διατήρηση του απειλούμενου κοινωνικού ιστού και η προστασία της

φιλοπεριβαλλοντικά ασκούμενης γεωργικής δραστηριότητας από την εγκατάλειψη ή την εντατικοποίηση (ΟΠΕΓΕΠ, διαδίκτυο).

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η απειλή της εγκατάλειψης των απομακρυσμένων και δυσπρόσιτων νησιωτικών περιοχών είναι εξαιρετικά μεγάλη λόγω της ύπαρξης εναλλακτικών λύσεων απασχόλησης στους τομείς των υπηρεσιών.

Στις πιέσεις για εντατικοποίηση των προσβάσιμων περιοχών προστίθεται η πίεση για αλλαγή χρήσης γης σε αστικές χρήσεις (αναψυχή, τουρισμός, δευτερεύουσα κατοικία αλλά και υπηρεσίες).

Η πιστοποίηση προϊόντων ποιότητας σε συνδυασμό με την αυξημένη δυνατότητα ανάπτυξης ήπιων μορφών τουρισμού και αγροβιοτεχνίας οδηγεί σε μία αλληλοτροφοδοτούμενη διαδικασία (ΟΠΕΓΕΠ, διαδίκτυο).

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Ένα μεγάλο τμήμα της ελληνικής επικράτειας έχει προταθεί για να συμπεριληφθεί στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Με την ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου που τις αφορά και τη λειτουργία των πρώτων φορέων διαχείρισης των περιοχών αυτών που περιλαμβάνουν σημαντικό ποσοστό γεωργικής γης και βοσκοτόπων τίθενται συγκεκριμένοι κανόνες στη διαχείρισή τους. Με την πιστοποίηση των γεωργικών προϊόντων των προστατευόμενων περιοχών δίνεται η δυνατότητα στους παραγωγούς να αποδεικνύουν την φιλοπεριβαλλοντική άσκηση των δραστηριοτήτων τους και να ενσωματώνουν στην τιμή του προϊόντος τις υπηρεσίες που προσφέρουν.

Οι δράσεις του ΟΠΕΓΕΠ – AGROCERT για τα παραπάνω συστήματα είναι οι εξής (ΟΠΕΓΕΠ, διαδίκτυο):

- Προστασία των όρων «ΟΡΕΙΝΑ», «ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ» ΠΡΟΪΟΝΤΑ και «ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ».
- Κατάρτιση προδιαγραφών προϊόντων.
- Θέσπιση Εθνικών Κανονισμών πιστοποίησης.
- Προώθηση των τοπικών προϊόντων, ενθάρρυνση και ενίσχυση προσπαθειών ανάδειξης τους

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ – ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ολοκληρωμένη διαχείριση καλλιεργειών μπορεί να θεωρηθεί ως ένας τρόπος γεωργικής παραγωγής μεταξύ της συμβατικής και βιολογικής γεωργίας, με στόχο τη πλήρη κάλυψη των απαιτήσεων του σύγχρονου καταναλωτή. Βέβαια τα Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, βρίσκονται πιο κοντά στις αρχές της Βιολογικής Γεωργίας παρά σε αυτές της συμβατικής, γιατί στοχεύουν από κοινού στη μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιδράσεων.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ «ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ» ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ EUREPGAP.

Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση (Agro 2-1 & 2-2) και το πρότυπο EUREPGAP, πρακτικά δε διαφέρουν σε τίποτα ουσιώδες. Το πρότυπο Agro 2-2 υπερκαλύπτει το πρότυπο EUREPGAP. Έχει περισσότερες υποχρεώσεις από αυτό για προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος.

Ένας μεμονωμένος παραγωγός μπορεί να ακολουθήσει το Agro 2-2 με βάση ένα ερωτηματολόγιο, και να ελέγχεται, κατά αναλογία προς τον «πρώτο δρόμο» της EUREP. Το θέμα όμως, για το μεμονωμένο Έλληνα παραγωγό είναι το κόστος των ελέγχων, όπως προαναφέρθηκε, και η δυσκολία για το μεγάλο πλήθος των απαραίτητων καταγραφών μέχρι να φτάσει στην πιστοποίηση. Το πρότυπο EUREPGAP σχεδιάστηκε έχοντας κατά νου κλήρους πιο μεγάλους και μονάδες παραγωγής πιο οργανωμένες σε σύγκριση με τις ελληνικές.

Το Agro 2-1 δεν έχει ακριβώς το αντίστοιχό του στην EUREP. Πλην όμως, επιτρέπει σε μια ομάδα παραγωγών να υιοθετήσει το «δεύτερο δρόμο» της. Παρέχει το ISO 14001 και στοιχεία του ISO 9001, δηλαδή διεθνώς αναγνωρισμένα συστήματα διαχείρισης. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στην ομάδα να διαχειριστεί τις υποχρεώσεις του EUREPGAP (προγραμματισμό, τεχνική επίβλεψη, καταγραφές, αυτοέλεγχο, αρχεία κλπ) και στο να επιθεωρηθεί τελικά, από τον πιστοποιητικό φορέα με βάση τα ανωτέρω διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα ISO, για το αν ικανοποιεί τις υποχρεώσεις του προτύπου EUREPGAP.

Έτσι θα έχει πάρει την πιστοποίηση πιο γρήγορα και με το μικρότερο δυνατό κόστος, που είναι μάλιστα «εσωτερικό», αντί να πληρώνει τους εξωτερικούς ελέγχους. Εξάλλου, αν η ομάδα χρησιμοποιήσει τα παραπάνω πρότυπα διαχείρισης σωστά, μπορεί να βελτιώσει σημαντικά την οργάνωσή της, να συναλλάγεί πιο πειστικά με τους

αγοραστές κλπ. Για αυτό θεωρείται ότι το σύστημα αυτό βολεύει πολύ περισσότερο τους Έλληνες μικροκαλλιεργητές, από ό,τι να ακολουθήσουν απλά τον «πρώτο δρόμο» της EUREP (Μιχαλόπουλος Γ. 2000).

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Είναι φανερό ότι τόσο η Βιολογική όσο και η Ολοκληρωμένη Διαχείριση στοχεύουν:

- Στην λήψη γεωργικών προϊόντων και είδη διατροφής χωρίς χημικά υπολείμματα.
- Στην προστασία της δημόσιας υγείας
- Στην προστασία της άγριας χλωρίδας και πανίδας.
- Στην αείφορη διαχείριση των εδαφικών πόρων.

Η Βιολογική Γεωργία ξεκίνησε κατά πολλούς από μια μικρή ριζοσπαστική ομάδα, περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων ανθρώπων, αποτελώντας ουσιαστικά μια κριτική ενάντια στη συμβατική γεωργία και ειδικότερα στη χρήση χημικών και συνθετικών εισροών. Σήμερα η Βιολογική Γεωργία εκφράζει πολλά περισσότερα από μια απλή κριτική στάση, αποτελεί μια ευρέως αναγνωρισμένη μέθοδο παραγωγής, εκφρασμένη νομοθετικά από την Ε.Ε., και χρησιμοποιείται από πληθώρα παραγωγών. Οι περισσότεροι από τους τελευταίους όμως την χρησιμοποιούν ως εργαλείο μάρκετινγκ παρά ως καθεαυτό ιδεολογία. Καθαρά ιδεολόγοι παραγωγοί λογικά δεν θα καλλιεργούσαν καθόλου συμβατικά και θα αντιδρούσαν στους υπάρχοντες μηχανισμούς εμπορίας, στοχεύοντας σε ένα αποκεντρωμένο σύστημα διακίνησης και σε μία στενότερη σχέση παραγωγού – καταναλωτή. Παραγωγοί οι οποίοι λειτουργούν με εμπορικά κριτήρια δεν σημαίνει ότι ασπάζονται αυτή τη θέση, αλλά στοχεύουν κυρίως σε ένα σαφή διαχωρισμό της βιολογικής και συμβατικής γεωργίας με στόχο καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα.

Η ολοκληρωμένη διαχείριση από την άλλη μεριά, ενώ πηγάζει και αυτή από τους προβληματισμούς που δημιούργησαν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της συμβατικής γεωργίας, αποτελεί λιγότερο ριζοσπαστική προσέγγιση από τη βιολογική γεωργία. Χωρίς να προβάλλει ως διαφορετική «εναλλακτική» μορφή καλλιέργειας, στοχεύει στον εντοπισμό των προβλημάτων της συμβατικής γεωργίας και στη διαχείρισή τους στα πλαίσια της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής. Η ολοκληρωμένη διαχείριση αφορά στο σύνολο της γεωργικής παραγωγής και αυτό επιβεβαιώνεται από

την ήδη ενεργό συμμετοχή σε αυτή χημικών βιομηχανιών και παραγόντων εμπορίας και διακίνησης.

Παρά του ότι στη βιολογική γεωργία οι εισροές χημικών υποβαθμίζονται και τα συνθετικά προϊόντα απαγορεύονται, η ολοκληρωμένη διαχείριση τα θεωρεί ως επιζήμια μόνο στην υπερβολή τους, στοχεύοντας περισσότερο στον περιορισμό παρά στην εξάλειψή τους. Επιπλέον, το σκεπτικό της μείωσης των εισροών σχετίζεται περισσότερο με την μείωση κόστους και / ή την βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας παρά σε καθαρά περιβαλλοντικά κριτήρια.

Αν και η ολοκληρωμένη διαχείριση δεν επιζητεί να διαφοροποιηθεί από τα ήδη υπάρχοντα συστήματα διακίνησης και εμπορίας της συμβατικής παραγωγής, πιθανότατα να απαιτήσει τη διαφοροποίησή τους (ιχνηλασιμότητα – ασφάλεια και υγιεινή). Ο παρακάτω πίνακας αναφέρει σε γενικές γραμμές τις διαφορές των τριών μεθόδων παραγωγής, ορισμένες από τις οποίες παρατίθενται στη συνέχεια αναλυτικότερα (Μαργαριτόπουλος, 2004):

	Βιολογική Γεωργία	Σύστημα Ολοκληρωμένης διαχείρισης	Συμβατική γεωργία
Μέθοδοι παραγωγής	Μη χρήση ανόργανων εισροών. Έμφαση στην αειφόρο χρησιμοποίηση των πηγών και στην ευημερία της πανίδας	Συνδυασμός τεχνολογικά εντατικών μεθόδων παραγωγής με εξ' ίσου έμφαση σε περιβάλλον, γεωργικό εισόδημα και ποιότητα τροφίμων	Έμφαση στην εφαρμογή τεχνολογίας με στόχο αύξηση της παραγωγικότητας, ποσότητας και κέρδους.
Διάρθρωση αγοράς	Ειδικές αγορές	Κυρίως σε αγορές ευρείας κατανάλωσης με δυνατότητα ξεχωριστής τοποθέτησης και εμπορίας μέσω συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και σχετικές σημάνσεις	Αγορές ευρείας κατανάλωσης συμβατικών προϊόντων

Σχέσεις μέσα στη διατροφική αλυσίδα	Στοχεύει στη σύνδεση του παραγωγού με τον καταναλωτή. Δυνατότητα στον παραγωγό να αποκτήσει μεγαλύτερη εξουσία στην αλυσίδα μέσω «εναλλακτικών» μεθόδων διακίνησης, υψηλότερες τιμές	Η Ο.Δ. αποτελεί κομμάτι των προβληματισμών του καταναλωτή σε ότι αφορά τις μεθόδους παραγωγής. Δυνατότητα σύνδεσης παραγωγών με τους καταναλωτές μέσω ειδικών σημάνσεων. Βελτίωση της θέσης των παραγωγών στην αλυσίδα μέσω συστημάτων διασφάλισης ποιότητας.	Μη σύνδεση παραγωγού – καταναλωτή. Περιθωριοποίηση των παραγωγών μέσα στην διατροφική αλυσίδα
-------------------------------------	--	---	---

Το σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης είναι ένα σύστημα, το οποίο ακολουθεί κάποιους κανόνες, σύμφωνα με συγκεκριμένα γενικά πρότυπα και εξειδικευμένα πρωτόκολλα, τα οποία είναι διατυπωμένα σε αρκετά απλή γλώσσα. Η βιολογική γεωργία από την άλλη, ακολουθεί συγκεκριμένους κοινοτικούς κανονισμούς, για τον βιολογικό τρόπο παραγωγής των γεωργικών προϊόντων.

Πρόκειται για μια νομοθεσία αρκετά πολύπλοκη η οποία όχι μόνο καθορίζει ένα γεωργικό τρόπο παραγωγής για τα φυτά και τα ζώα αλλά διέπει επίσης την επισήμανση, τη μεταποίηση, την επιθεώρηση και το εμπόριο των προϊόντων βιολογικής γεωργίας στο εσωτερικό της Κοινότητας καθώς και την εισαγωγή των προϊόντων αυτών με προέλευση από τρίτες χώρες.

Ο κανονισμός Καν.Ε.Ο.Κ.2092/91 συμπληρώθηκε επανειλημμένα από 57 τροποποιήσεις, ενώ σε αναζήτηση στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων βρίσκει κανείς 37 κανονισμούς που διέπουν την Βιολογική Γεωργία και επιπροσθέτως υπάρχει και η εθνική νομοθεσία κ.α.

Η διαφορά δεν υπάρχει μόνον μεταξύ της δομής των συστημάτων παραγωγής και του κανονιστικού πλαισίου που τα διέπουν. Τα συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης έχουν στηθεί και δομηθεί σύμφωνα με τα πρότυπα ISO, γεγονός που αυτόματα καταδεικνύει την προτεραιότητα που δίνουν αυτά τα συστήματα και στο περιβάλλον αλλά και στην διοίκηση και διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Στόχο των συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης αποτελεί η οικονομική βιωσιμότητα της εκμετάλλευσης και η αειφορική διαχείρισή της. Στα συστήματα αυτά συνιστάται η χρήση βιολογικών παραγόντων θρέψης και φυτοπροστασίας, αλλά επιτρέπεται και η λελογισμένη χρήση χημικών εισροών (Υφούλης, 2004).

Επίσης στην βιολογική γεωργία πιστοποιείται το προϊόν ως βιολογικό, δηλαδή η πιστοποίηση δίνεται για τις παρτίδες του προϊόντος που μπορεί να αποδειχθεί ότι έχουν παραχθεί με αυτή τη διαδικασία.

Αντιθέτως στην ολοκληρωμένη διαχείριση πιστοποιείται η συμμόρφωση του νομικού προσώπου, και όχι του προϊόντος, προς το σύστημα διαχείρισης. Αυτό περιλαμβάνει τα εξής:

- οργανωτική δομή (εκμετάλλευση, πολιτική)
- δραστηριότητα σχεδιασμού (ανάλυση της κατάστασης, σκοποί, στόχοι και σχέδιο)
- υπευθυνότητες (επικεφαλής, επιβλέπων)
- πρακτικές και διεργασίες (δηλ. τα Σχέδια Διαχείρισης για να βγει το πρωτόκολλο παραγωγής. Εδώ βρίσκεται η πρόβλεψη για την εκλογικευμένη χρήση συνθετικών αγροχημικών)
- διαθεσιμότητα πόρων
- διαδικασίες για την ανάπτυξη, την εφαρμογή, την εκπαίδευση, την επίτευξη των στόχων
- έλεγχος και επιθεώρηση του συστήματος
- ανασκόπηση και διατήρηση της πολιτικής της εκμετάλλευσης.

Όλα αυτά για πολλούς είναι «γραφειοκρατία» (Μιχαλόπουλος, 2004).

Διαφορά υπάρχει και στη «φιλοσοφία» των ελέγχων των πιστοποιήσεων. Στην πιστοποίηση προϊόντος ο ελεγκτής του Φορέα Πιστοποίησης πρέπει με ορισμένες επισκέψεις τον χρόνο να επαληθεύσει ότι ο παραγωγός έχει κάνει τα πάντα σύμφωνα με το πρωτόκολλο, σε όλη τη διάρκεια του χρόνου που έχει περάσει. Στην πιστοποίηση των συστημάτων διαχείρισης, αυτός ο έλεγχος του παραγωγού γίνεται εσωτερικά, με τη συνεχή φυσική παρουσία του επιβλέποντος καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Ο επιθεωρητής του πιστοποιητικού φορέα επαληθεύει ότι όλα έχουν γίνει σύμφωνα με το πρότυπο, περιλαμβανομένου πρώτα – πρώτα του συστήματος εσωτερικών ελέγχων που έχει κάνει ο επιβλέπων. Γίνεται δηλαδή ο έλεγχος σε δυο επίπεδα (Μιχαλόπουλος, 2004).

Από την άλλη, η Βιολογική Γεωργία ενισχύεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση με επιδοτήσεις που κυμαίνονται από 30 έως 90 € ανά στρέμμα ανάλογα με το είδος της καλλιέργειας, ενώ η Ολοκληρωμένη Διαχείριση προσφέρει αυξημένη μοριοδότηση, στον παραγωγό που την εφαρμόζει, στα σχέδια βελτίωσης έναντι του παραγωγού που εφαρμόζει τη συμβατική γεωργία.

Επίσης, ενώ τα προϊόντα βιολογικής γεωργίας χρησιμοποιούν κυρίως «εναλλακτικές» μεθόδους διακίνησης, όπως λαϊκές αγορές βιολογικών προϊόντων, ειδικά καταστήματα πώλησης μόνο βιολογικών και διαφοροποιημένα ράφια στα σούπερ μάρκετ, τα προϊόντα της ολοκληρωμένης διαχείρισης χρησιμοποιούν τα ήδη υπάρχοντα συστήματα διακίνησης και εμπορίας της συμβατικής παραγωγής, διαφοροποιούμενα μέσω των ειδικών σημάτων που διαθέτουν. Λόγω αυτής της διαφοροποίησης στην εμπορία των βιολογικών προϊόντων, αυτά πωλούνται σε αρκετά υψηλότερες τιμές, με την δικαιολογία της ποιότητας και της χαμηλής παραγωγικότητας. Η τόσο μεγάλη διαφορά τιμών σε σχέση με τα συμβατικά δεν είναι δικαιολογημένη, γιατί ούτε η διαφορά του όγκου παραγωγής δεν είναι τόσο μεγάλη, αλλά και το κόστος παραγωγής είναι σαφώς χαμηλότερο λόγω απουσίας του κόστους των εισροών. Επομένως οι τιμές των βιολογικών προϊόντων στην ελληνική αγορά είναι δυσπρόσιτες για μεγάλο ποσοστό των Ελλήνων καταναλωτών.

Αντιθέτως τα προϊόντα που παράγονται με εφαρμογή συστημάτων Ολοκληρωμένης διαχείρισης δεν έχουν ουσιαστικά διαφοροποίηση τιμών από αυτά των συμβατικών. Θετική μπορεί να κριθεί και η αντιμετώπιση από το χώρο και τους φορείς εμπορίας. Σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, η ανάπτυξη και η εν συνεχεία πιστοποίηση των εν λόγω συστημάτων φαίνεται να καταλήγει περισσότερο σε έμμεσα οικονομικά κέρδη μέσω της αυξημένης ζήτησης των παραγόμενων προϊόντων και της εισόδου σε ποιοτικότερες αγορές παρά στην άμεση απόδοση υψηλότερων τιμών συγκριτικά με τα συμβατικά προϊόντα. Επιπλέον, αναμένεται σαφής διαφοροποίηση της τακτικής του εμπορίου ύστερα από τη «μαζική» κυκλοφορία παλέτας προϊόντων προερχόμενων από πιστοποιημένα συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης. Ήδη έχει παρουσιαστεί έντονο ενδιαφέρον από μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ του εσωτερικού και του εξωτερικού, οι οποίες σχεδιάζουν την τροφοδοσία τους με τα εν λόγω πιστοποιημένα προϊόντα. Το ίδιο ενδιαφέρον έχει παρουσιαστεί από μεγάλες αλυσίδες εστιατορίων και γενικά μαζικής εστίασης για να προμηθευθούν μόνο πιστοποιημένα αγροτικά προϊόντα (Μαργαριτόπουλος, 2004).

Η φυτοπροστασία στα δυο συστήματα.

Σχετικά με την φυτοπροστασία κάθε βιολογική καλλιέργεια παρουσιάζει τη δική της ιδιομορφία σε ότι αφορά την επίτευξη της φυτοπροστασίας πάντοτε μέσα στα πλαίσια των γενικών αρχών και κανόνων, και απαιτεί γνώσεις και προσωπική εμπειρία. Στη συμβατική γεωργία και στην ολοκληρωμένη διαχείριση μια λανθασμένη αντιμετώπιση επιβλαβών για την καλλιέργεια οργανισμών σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο είναι δυνατόν να διορθωθεί. Στη βιολογική, όμως γεωργία, η φυτοπροστασία στηρίζεται στη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και επομένως οποιαδήποτε λανθασμένη αντιμετώπιση των επιβλαβών οργανισμών μπορεί να διαταράξει το σύστημα της βιολογικής καλλιέργειας και να χρειασθεί μεγάλο χρονικό διάστημα έως ότου επανέλθει το σύστημα της βιολογικής καλλιέργειας σε κατάσταση ισορροπίας.

Η φυτοπροστασία στην βιολογική γεωργία στοχεύει στην αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας, η επίτευξη της οποίας καθιστά τον πληθυσμό των επιβλαβών εντόμων και παθογόνων σε επίπεδα τέτοια, ώστε να μη δημιουργούνται προβλήματα οικονομικής σημασίας από προσβολές. Η οικολογική ισορροπία επιτυγχάνεται με τη σωστή εκτέλεση των απαραίτητων καλλιεργητικών εργασιών (κλάδεμα, λίπανση, άρδευση) και την προστασία των ωφέλιμων οργανισμών.

Η φυτοπροστασία στη βιοκαλλιέργεια αποβλέπει στην πρόληψη και αποτροπή των ασθενειών και όχι στον έλεγχό τους. Προϋποθέτει την εκτέλεση μόνο των απαραίτητων επεμβάσεων. Μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαίο χρησιμοποιούνται βιολογικά σκευάσματα ή εντομοκτόνα (φυτικής ή ορυκτής προέλευσης), που επιτρέπονται από τον κανονισμό βιολογικών προϊόντων της Ε.Ε (Προφήτου – Αθανασιάδου, 2003).

Στην ολοκληρωμένη διαχείριση, η ολοκληρωμένη καταπολέμηση είναι η ορθολογική εφαρμογή συνδυασμένων βιολογικών, βιοτεχνικών, χημικών, καλλιεργητικών ή φυτοβελτιωτικών μεθόδων και μέτρων, ώστε η χρήση χημικών φυτοπροστατευτικών προϊόντων να περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο προκειμένου να διατηρηθεί ο πληθυσμός των επιβλαβών οργανισμών σε επίπεδα τέτοια ώστε να μην προκαλούνται οικονομικά μη αποδεκτές ζημιές. Ένας απλούστερος ορισμός της ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας είναι ως το σύστημα διαχείρισης των εχθρών των καλλιεργούμενων φυτών με συνδυασμένη εφαρμογή μεθόδων, όπου η χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων (χημικώς ή φυσικών συντιθέμενων) περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο (Ελευθεροχωρινός, 2001).

Τέλος όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, η Βιολογική Γεωργία υπερέχει σαφώς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η παραγωγή πιστοποιημένων γεωργικών προϊόντων στην Ελλάδα ανέρχεται σε ποσοστό περίπου 2% στο σύνολο της παραγωγής. Αίτια αυτού του μικρού ποσοστού είναι :

- Η έλλειψη οργανωμένης αγροτικής πολιτικής και η γραφειοκρατία για ένταξη στα επιδοτούμενα προγράμματα. .
- Η έλλειψη ερευνητικών δεδομένων και τεχνικής στήριξης.
- Τα έξοδα για τον έλεγχο και την πιστοποίηση που εξανεμίζουν σχεδόν τις επιδοτήσεις.
- Η έλλειψη πληροφόρησης των καταναλωτών.
- Η μη ικανοποιητική διασύνδεση της παραγωγής με την εμπορία αυτών των προϊόντων.

Ένα παράδειγμα σχετικά με την έλλειψη πληροφόρησης των καταναλωτών είναι και το εξής: Μια έρευνα που έγινε στις Η.Π.Α. έδειξε ότι το 55% των μη ενημερωμένων (περί του τρόπου παραγωγής των προϊόντων) καταναλωτών επέλεγε προϊόντα συμβατικής γεωργίας το 41% ολοκληρωμένης διαχείρισης και μόνο το 4% βιολογικά προϊόντα. Αντίθετα, μόνο το 17% των ενημερωμένων καταναλωτών επέλεγε προϊόντα συμβατικής γεωργίας, το 45% ολοκληρωμένης διαχείρισης και το 38% βιολογικά προϊόντα. Αυτό βέβαια οφειλόταν στο ότι οι μη ενημερωμένοι καταναλωτές επέλεξαν τα προϊόντα με κριτήριο κυρίως την εμφάνιση (Ελευθεροχωρινός, 2001).

Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι στην πλειοψηφία τους οι καταναλωτές ακούγοντας πιστοποιημένα γεωργικά προϊόντα έχουν την εντύπωση ότι πρόκειται για προϊόντα Βιολογικής Γεωργίας.

Είναι αναμφισβήτητο ότι όλες οι καλλιέργειες πρέπει να γίνουν πιο φιλικές προς τον άνθρωπο και το περιβάλλον χρησιμοποιώντας κατά το δυνατόν λιγότερες εισροές. Εκείνο που επιβάλλεται είναι να ξεφύγει η ελληνική γεωργία από τη δυσκαμψία που τη χαρακτηρίζει, να προσαρμοστεί στις νέες απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού για υγιεινά προϊόντα, αλλά και στις επιταγές της νέας αγροτικής

πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προτάσσει την ποιότητα και την προστασία του περιβάλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Agrocert 1999. Agro 2-1: Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος – Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή. Μέρος 1: Προδιαγραφή.
- Agrocert 1999. Agro 2-2: Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος – Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή. Μέρος 2: Απαιτήσεις για την εφαρμογή στη φυτική παραγωγή.
- Διυπουργική απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Γεωργίας υπ' αριθμ. 332.221 ΦΕΚ 10Β' 11-01-2001 "Περί καθορισμού συμπληρωματικών μέτρων εφαρμογής του Καν. 2092/91".
- Ελευθεροχωρινός, Η.Γ. (2001) Η Φυτοπροστασία στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παραγωγής. Πρακτικά 3^{ης} Πανελληνίας Συνάντησης Φυτοπροστασίας, Λάρισα, σελ. 22
- Μαργαριτόπουλος, (2004) Αφιέρωμα: Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παραγωγής. *Γεωπονικά*, τ. 409, σελ 19 – 23
- Μιχαλόπουλος Γ. (2000). Ολοκληρωμένη Διαχείριση στη φυτική παραγωγή: η EUREP και το EUREPGAP. *MarketAgri* No2/2000, σελ. 23 – 26.
- Μιχαλόπουλος Γ. (2004). Αφιέρωμα: Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παραγωγής. *Γεωπονικά*, τ. 409, σελ 16 – 17
- Πάντζιος Χρ. & Τζουβελέκας Β. (2000) . *Η βιολογική γεωργία στην Ελλάδα*, από το «Βιολογική Γεωργία – κόστος, αποδοτικότητα, ανάλυση αγοράς και στρατηγικές marketing», επιμέλεια Φωτόπουλος Χρ., εκδ. Αθ. Σταμούλης, Αθήνα, σελ. 19 – 21
- Προφήτου – Αθανασιάδου Δ. (2003). Η φυτοπροστασία στη Βιολογική Γεωργία. *Γεωτεχνική Ενημέρωση*, τ.133, σελ 36 – 38.
- Υφούλης Α. (2004) Αφιέρωμα: Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παραγωγής. *Γεωπονικά*, τ. 409, σελ 5 – 7
- Φωτόπουλος Χρ. (2000). *Εισαγωγή*, από το «Βιολογική Γεωργία – κόστος, αποδοτικότητα, ανάλυση αγοράς και στρατηγικές marketing», επιμέλεια Φωτόπουλος Χρ., εκδ. Αθ. Σταμούλης, Αθήνα, σελ. 14 – 16
- Παλάτος Γ. (2002) από το «Χειμερινά Σιτηρά και Ψυχανθή» ΤΕΙ Θεσ/νίκης
- Παλάτος Γ. (2004) από το «Βιομηχανικά Φυτα» ΤΕΙ Θεσ/νίκης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ – ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- ΔΗΩ: www.dionet.gr
- EUROCERT-Ευρωπαϊκή Εταιρεία Ελέγχων και Πιστοποιήσεων Α.Ε.:
www.eurocert.gr
- Ευρωπαϊκή Ένωση: europa.eu.int.
- ΟΠΕΓΕΠ – Agrocet: www.agrocet.gr
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων: www.minagric.gr

